

PĀRGAUJAS NOVADA
TERITORIJAS PLĀNOJUMS
2013. - 2024. GADAM
2018. GADA GROZĪJUMI

Teritorijas izmantošanas un
apbūves noteikumi

18.pielikums

**Valsts aizsargājamo kultūras
pieminekļu individuālās
aizsargjoslas
(aizsardzības zonas) projekts**

SATURS

IEVADS	4
1. Gailonu viduslaiku kapsēta (Ozolkalniņš)	6
1.1. PIEMINEKĻA APRAKSTS	7
1.2. AIZSARDZĪBAS ZONAS APRAKSTS.....	7
1.3. AIZSARDZĪBAS ZONAS UZTURĒŠANAS REŽĪMA NOTEIKUMU PRIEKŠLIKUMI	8
2. Avotiņu senkapi	9
2.1. PIEMINEKĻA APRAKSTS	10
2.2. AIZSARDZĪBAS ZONAS APRAKSTS.....	10
2.3. AIZSARDZĪBAS ZONAS UZTURĒŠANAS REŽĪMA NOTEIKUMU PRIEKŠLIKUMI	11
3. Lielstraupes viduslaiku pils, Lielstraupes baznīcas viduslaiku kapsēta ar krustakmeni, Lielstraupes senpilsētas un nocietinājumu sistēmas paliekas, Zvanu tornis, Lielstraupes luterāņu baznīca, Mazstraupes viduslaiku pils, Mazstraupes pils ar parku	12
3.1. PIEMINEKĻU APRAKSTI	15
3.2. AIZSARDZĪBAS ZONAS APRAKSTS.....	16
3.3. AIZSARDZĪBAS ZONAS UZTURĒŠANAS REŽĪMA NOTEIKUMU PRIEKŠLIKUMI	26
4. Batarejas kalns – pilskalns, Baukalna senkapi (Zviedru kapi)	28
4.1. PIEMINEKĻA APRAKSTS	29
4.2. AIZSARDZĪBAS ZONAS APRAKSTS	29
4.3. AIZSARDZĪBAS ZONAS UZTURĒŠANAS REŽĪMA NOTEIKUMU PRIEKŠLIKUMI	32
5. Baukalna viduslaiku kapsēta un baznīcas vieta	33
5.1. PIEMINEKĻA APRAKSTS	34
5.2. AIZSARDZĪBAS ZONAS APRAKSTS.....	34
5.3. AIZSARDZĪBAS ZONAS UZTURĒŠANAS REŽĪMA NOTEIKUMU PRIEKŠLIKUMI	37
6. Auciema viduslaiku kapsēta	38
6.1. PIEMINEKĻA APRAKSTS	38
6.2. AIZSARDZĪBAS ZONAS APRAKSTS.....	39
6.3. AIZSARDZĪBAS ZONAS UZTURĒŠANAS REŽĪMA NOTEIKUMU PRIEKŠLIKUMI	40
7. Rūju viduslaiku kapsēta (Lielais kalns)	42
7.1. PIEMINEKĻA APRAKSTS	42
7.2. AIZSARDZĪBAS ZONAS APRAKSTS.....	43
7.3. AIZSARDZĪBAS ZONAS UZTURĒŠANAS REŽĪMA NOTEIKUMU PRIEKŠLIKUMI	44
8. Ureles pilskalns (Baznīcas kalns), Zaļkalnu senkapi	45
8.1. PIEMINEKĻA APRAKSTS	46
8.2. AIZSARDZĪBAS ZONAS APRAKSTS.....	46
8.3. AIZSARDZĪBAS ZONAS UZTURĒŠANAS REŽĪMA NOTEIKUMU PRIEKŠLIKUMI	49
9. Ungurmuižas apbūve ar parku, Krogs	50
9.1. PIEMINEKĻA APRAKSTS	54
9.2. AIZSARDZĪBAS ZONAS APRAKSTS.....	54

9.3.	AIZSARDZĪBAS ZONAS UZTURĒŠANAS REŽĪMA NOTEIKUMU PRIEKŠLIKUMI	61
10.	Lielstraupes zirgu pasta stacija	63
10.1.	PIEMINEKĻA APRAKSTS	63
10.2.	AIZSARDZĪBAS ZONAS APRAKSTS.....	64
10.3.	AIZSARDZĪBAS ZONAS UZTURĒŠANAS REŽĪMA NOTEIKUMU PRIEKŠLIKUMI	66
11.	Lapaiņu viduslaiku kapsēta	67
11.1.	PIEMINEKĻA APRAKSTS	67
11.2.	AIZSARDZĪBAS ZONAS APRAKSTS.....	68
11.3.	AIZSARDZĪBAS ZONAS UZTURĒŠANAS REŽĪMA NOTEIKUMU PRIEKŠLIKUMI	69

IEVADS

Pamatojoties uz Pārgaujas novada pašvaldības 2017.gada 23.novembra sēdes lēmumu Nr.209 “Par valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu individuālo aizsargjoslu (aizsardzības zonu) projekta izstrādi” (protokols Nr.14, 22.§) ir izstrādātas individuālas aizsargjoslas (aizsardzības zonas) šādiem valsts aizsargājamiem kultūras pieminekļiem:

1. Raiskuma pagastā:
 - ❑ Auciema viduslaiku kapsēta (Nr.506);
 - ❑ Avotiņu senkapi (Nr.507);
 - ❑ Gailonu viduslaiku kapsēta (Ozolkalniņš) (Nr.514);
 - ❑ Rūju viduslaiku kapsēta (Lielais kalns) (Nr.517);
 - ❑ Ureles pilskalns (Baznīcas kalns) (Nr.522);
 - ❑ Zaļkalnu senkapi (Nr.524);
 - ❑ Ungurmuižas apbūve ar parku (Nr.6260);
 - ❑ Krogs (Nr.6268).
2. Straupes pagastā:
 - ❑ Batarejas kalns – pilskalns (Nr.563);
 - ❑ Lielstraupes baznīcas viduslaiku kapsēta ar krustakmeni (Nr.565);
 - ❑ Mazstraupes viduslaiku pils (Nr.566);
 - ❑ Baukalna senkapi (Zviedru kapi) (Nr.567);
 - ❑ Lapaiņu viduslaiku kapsēta (Nr.573);
 - ❑ Baukalna viduslaiku kapsēta un baznīcas vieta (Nr.578);
 - ❑ Lielstraupes viduslaiku pils (Nr.579);
 - ❑ Mazstraupes pils ar parku (Nr.6215);
 - ❑ Lielstraupes zirgu pasta stacija (Nr.6276);
 - ❑ Lielstraupes senpilsētas un nocietinājumu sistēmas paliekas (Nr.6276);
 - ❑ Zvanu tornis (Nr.6277);
 - ❑ Lielstraupes luterāņu baznīca (Nr.6278).

Pārgaujas novadā atrodas 90 nekustamie kultūras pieminekļi - objekti, kas iekļauti spēkā esošajā valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā, kuru 29.10.1998. apstiprinājusi LR Kultūras ministrija ar rīkojumu Nr.128. Novada teritorijā atrodas 50 arheoloģijas un 20 arhitektūras pieminekļi, kā arī 20 mākslas pieminekļi.

Saskaņā ar likuma Par kultūras pieminekļu aizsardzību 23.pantu un Aizsargjoslu likuma 8.pantu aizsardzības zona ap valsts aizsargājamiem kultūras pieminekļiem lauku teritorijās noteikta ne mazāk par 500 m, ja aizsardzības zona nav noteikta īpaši. Aizsargjoslas (aizsardzības zonas) ap kultūras pieminekļiem tiek noteiktas, lai nodrošinātu kultūras pieminekļu aizsardzību un saglabāšanu, kā arī samazinātu dažāda veida negatīvu ietekmi uz nekustamiem kultūras pieminekļiem.

Jebkuru saimniecisko darbību pieminekļu aizsargjoslā (aizsardzības zonā), drīkst veikt tikai ar Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas (turpmāk – Inspekcija) un kultūras pieminekļa īpašnieka atļauju.

Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu individuālo aizsargjoslu (aizsardzības zonu) projekts tiek izstrādāts vienlaicīgi ar Pārgaujas novada teritorijas plānojuma 2013.-2024.gadam 2018.gada grozījumiem, vadoties no konkrētas pieminekļa atrašanās vietas un iespējamās ārējās vizuālās ietekmes un pieminekļa ainaviskās uztveres, atbilstoši Ministru kabineta 19.07.2003. noteikumiem Nr.392 “Kultūras pieminekļu aizsargjoslu (aizsardzības zonu) noteikšanas metodika”. Kultūras piemineklim individuāli noteikta aizsargjosla (aizsardzības zona), atbilstoši konkrētai situācijai dabā, ļauj racionālāk plānot teritorijas izmantošanu un precizēt ar kultūras pieminekļa aizsardzību saistītos aprūtinājumus.

Nosakot individuālās aizsardzības zonu lielumu tika ņemts vērā kultūras pieminekļa statuss, ainaviskās vērtības un teritorijas attīstības prioritātes atbilstoši Pārgaujas novada teritorijas plānojuma grozījumiem.

Aizsardzības zonas uzturēšanas režīmu noteica Inspekcija, pamatojoties uz izstrādāto valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu individuālo aizsargjoslu (aizsardzības zonas) projektu.

Individuālo aizsargjoslu (aizsardzības zonu) projekta izstrādē piedalījās SIA "Reģionālie projekti" speciālisti – projektu vadītāja Aira Veinberga un kartogrāfe Vita Jumtiņa, Latvijas Nacionālā vēstures muzeja Arheoloģijas departamenta vadītājs, arheologs Jānis Ciglis, SIA "Arhitektūra un Vide" arhitekte Iveta Lāčauniece¹ un Pārgaujas novada pašvaldības speciālisti.

Foto materiālus sagatavoja SIA "Reģionālie projekti", titullapas foto materiāli no Interneta tīmekļa vietnēm.

2017.gada 26.oktobrī un 8.novembrī individuālās aizsargjoslas (aizsardzības zonas) projekta izstrādes ietvaros tika apmeklētas valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu teritorijas.

Grafiskās daļa sagatavota, izmantojot:

- kadastra informācijas datu attēlošanai izmantoti Valsts zemes dienesta Teritorijas attīstības plānošanas informācijas sistēmā pieejamie dati (14.08.2017.);
- Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūras 2009., 2013. un 2014.gada vienkāršoto topogrāfisko karšu M 1:10 000 lapas un 2013. gada ortofotokarte.

¹ Arhitekta prakses sertifikāts Nr.10-0870

1. GAILONU VIDUSLAIKU KAPSĒTA (OZOLKALNIŅŠ)

Kultūras piemineklis
iekļauts Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā
ar LR Kultūras ministrijas 1998.gada 29.oktobra rīkojumu Nr.128

Valsts aizsardzības Nr.	514
Vērtības grupa	Vietējas nozīmes
Tipoloģiskā grupa	Arheoloģija
Atrašanās vieta	Pārgaujas novads, Raiskuma pagasts, pie Gailonēm
Zemes kadastra Nr.	42740100042

1.1. PIEMINEKĻA APRAKSTS

Kultūras piemineklis dabā tika atrasts pēc Inspekcijas iezīmētās teritorijas teritoriālās plānošanas zemju plānos. Gailonu mājas atrodas aptuveni 500 m uz D no kapsētas.

Latvijas Nacionālā vēstures muzeja (turpmāk – LNVM) AO² kolekcijā līdz šim nebija nekādu ziņu par šo pieminekli. Gailonu viduslaiku kapsēta atrodas Pārgaujas novada Raiskuma pagastā ap 500 m no Ungura DA krasta, tūlīt aiz dārzkopības kooperatīva "Gundegas".

Kapsēta ir ierīkota ap 60 m garā un ap 30 m platā dabiskā paugurā, kas ap 5 – 7 m paceļas virs apkārtnes. Paugurs ir ieaudzis jaunā mežā, kas šovasar ticis retināts. Vecais mežs varētu būt pirms pāris gadiem nocirsts. Kalna virsotne neizskatās izlīdzināta.

Ziņas par Gailonu viduslaiku kapsētu ir ievākusi Anda Vilka un Dace Puķīte, par ko VKPAI ir ar 1990.gadu datēts ziņojums. Ievāktas ziņas stāsta, ka kalnā rokot kartupeļu bedres atrasti cilvēku kauli - galvaskausi. Senlietas nav atrastas. Ir nostāsti par mēra kapiem. Vieta varētu būt saistīta ar 1710.gada lielo mēri un īslaicīgi izmantota kā apbedījumu vieta 17.gadsimtā, kad baznīcu vizitāciju protokolos sūdzas par mirušo apbedīšanu nelegālās apbedīšanas vietās, nevis draudžu kapsētās pie baznīcām.

1.2. AIZSARDZĪBAS ZONAS APRAKSTS

Ņemot vērā pieminekļa raksturu, Gailonu viduslaiku kapsētai varētu noteikt samērā nelielu aizsardzības zonu. Viduslaiku kapsēta ir paugurs, bet pauguram apkārt esošajā purvainajā līdzenumā mirušos neapbedīja. Mūsdienās tas ir nedaudz sausāks pateicoties meliorācijai.

Visa Gailonu viduslaiku kapsētas aizsardzības zona varētu būt Ķeču zemes īpašumā, to D un A robežu novelkot pa kadastra līniju līdz meža stigai, pa kuru aizsardzības zonas robeža ietu ziemeļos līdz laukam un pa lauku taisnā līnijā līdz ceļam pretim kadastra līnijas pagriezienu punktam uz R. R aizsardzības zonas robeža varētu iet pa ceļu uz Ķečiem, kura otrā pusē sākas purvs.

Pieminekļa aizsardzības zonā ietilpst:

Zemes gabals vai tā daļa	Zemes vienības kadastra apzīmējums	Platība, ha	Īpašuma nosaukums	Īpašuma kadastra Nr.
Zemes gabala daļa	42740100042	6,25	Ķeči	42740100042

Aizsardzības zonas robežpunktu koordinātas LKS-92 koordinātu sistēmā:

Nr.	X (N)	Y (E)
1	565833.864	354227.666
2	565975.836	354273.026
3	566273.750	354244.431
4	566185.847	354102.414
5	565940.914	354076.929

Pieminekļa aizsardzības zonas robežas apraksts un fotofiksācija:

Nr.	Robežposma apraksts	Robežposma fotoattēls
1-2	Līnija no pašvaldības ceļa Grotes - Gundegas - Ķeči A virzienā pa nekustamo īpašumu ar kadastra nr. 42740100042 līdz Blaņķu meža masīvam	

² AO - Latvijas Nacionālā vēstures muzejā esošās arheoloģisko objektu apzināšanas kolekcijas šifrs

2-3	Līnija pa nekustamo īpašumu ar kadastra nr. 42740100042 A virzienā	
3-4	Līnija D virzienā pa nekustamo īpašumu ar kadastra nr. 42740100042 A robežu līdz Gundegas ciema robežai	
4-5	Līnija gar Gundegas ciema robežu R virzienā līdz pašvaldības ceļam Grotes - Gundegas – Ķeķi	
5-1	Līnija ZR virzienā gar pašvaldības ceļu Grotes - Gundegas – Ķeķi, iekļaujot pašvaldības ceļu	

1.3. AIZSARDZĪBAS ZONAS UZTURĒŠANAS REŽĪMA NOTEIKUMU PRIEKŠLIKUMI

- Aizsardzības zonas uzturēšana un kopšana veicama, neradot apdraudējumu Gailonu viduslaiku kapsētas (Ozolkalniņa) ārējam veidolam un struktūrai.
- Aizsardzības zonā mākslīgi zemes reljefa pārveidojumi, esošu meliorācijas sistēmu atjaunošana, kā arī būvniecība pieļaujama, ja tā vizuāli negatīvi neietekmē un fiziski neapdraud Gailonu viduslaiku kapsētu (Ozolkalniņu). Plānoto darbu projektu dokumentācija jāaskaņo Inspekcijā. Atkarībā no plānoto darbu apjoma un veida var tikt izvirzīta prasība par arheoloģiskās izpētes nodrošināšanu.
- Inspekcijas saskaņojums nav nepieciešams dabīgās vides kopšanai, tai skaitā sauso, bojāto, vēja gāzto koku aizvākšanai un krūmāju izciršanai, ja tiek izmantota augsnes virskārtu neietekmējoša tehnika.
- Veicot ar zemes reljefa pārveidojumiem saistītas darbības, var atklāties jaunas arheoloģiskas liecības. Darbi tādā gadījumā jāpārtrauc un par atradumiem nekavējoties jāziņo Inspekcijai.

2. AVOTIŅU SENKAPI

Kultūras piemineklis
iekļauts Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā
ar LR Kultūras ministrijas 1998.gada 29.oktobra rīkojumu Nr.128

Valsts aizsardzības Nr.	507
Vērtības grupa	Valsts nozīmes
Tipoloģiskā grupa	Arheoloģija
Atrašanās vieta	Pārgaujas novads, Raiskuma pagasts, pie Avotiņiem
Zemes kadastra Nr.	42740080309

2.1. PIEMINEKĻA APRAKSTS

Par Avotiņu senkapu uzkalniņu ir daudz materiālu LNVM AO kolekcijā un Inspekcijā, kuros tas aprakstīts visumā labi, pilnīgāks apraksts ir 1962.gada tapušais J.Graudoņa apraksts.

Avotiņu senkapu uzkalniņš atrodas Auciema ezera krastā, tas labi redzams LIDAR. LIDAR senkapu uzkalniņš izskatās stipri lēzens. Koordinātes - WGS84 (DMS) x(N): 57° 19' 59.163; WGS84 (DMS) y(E): 25° 9' 0.085. Uzkalniņa dm – 14 x 16 m, augstums ap 1 – 1,2 m. Uzkalniņam labi saskatāms akmeņu riņķis, ko veido lieli akmeņi, lielākajiem sasniedzot 1x1,1 m lielumu. Uzkalniņš apaudzis ar kokiem. G.Lešķes izrakumos 1899.gadā uzkalniņā tika atsegti trīs no granītakmeņiem izlikti akmens šķirsti un atrasta dzintara dubultpoga. Ņemot vērā 19.gadsimta pētniecības metodes, uzkalniņā varētu būt saglabājušās vēl nozīmīgas arheoloģiskas liecības. Tā kā uzkalniņā ir labi saglabājušās netraucētas atsegtās konstrukcijas, tas ir lielisks tūrisma objekts, kas raksturo akmeņu uzkalniņu ar akmeņu šķirstiem veida pieminekļus.

Uzkalniņš postīts netiek, uz tā uzstādīta zīme – stends, kurā ir sniegta informācija par pieminekli. Avotiņu senkapu uzkalniņš un apkārtnes pieminekļi ir labi pazīstami kopš 19.gadsimta un tas ir vairākas reizes arheologu apzināts, tomēr nav nekādu ziņu par citiem esošiem vai senatnē nopostītiem senkapu uzkalniņiem tā tiešā tuvumā. Tātad ir maza varbūtība, ka šeit ir bijuši vairāki uzkalniņi. Pēc apbedīšanas tradīcijām šī veida kapu uzkalniņos mirušie guldīti tikai akmeņu riņķu iekšpusē, tātad ārpus uzkalniņa apbedījumiem nevajadzētu būt.

No Avotiņu senkapu uzkalniņa 100 m uz D LIDAR iezīmējas vēl viens garens uzkalniņš – tā garums 14-15 m, platums ap 10 m. Uzkalniņš atrodas laukā, kur novērojumi reljefa pārveidojumi, tas ir neapaudzis, tas vistīcāmāk nav senatnes piemineklis.

2.2. AIZSARDZĪBAS ZONAS APRAKSTS

Ņemot vērā pieminekļa aprakstā minētos apsvērumus, Avotiņu senkapu aizsardzības zona varētu būt samērā neliela. Austrumu virzienā aizsardzības zonu norobežotu uz Cēsu ielu ejošais ceļš, no kura ejot uz Auciema ezera pusi pēc apmēram 20 m redzams ezera krasta ielejā situētais piemineklis. Ziemeļos pa kadastra līniju starp Avotiņiem un Baltzariem līdz Auciema ezeram, dienvidos pa kadastra līniju starp zemes īpašumu Skalbes un pašvaldības zemi līdz Auciema ezeram.

Pieminekļa aizsardzības zonā ietilpst:

Zemes gabals vai tā daļa	Zemes vienības kadastra apzīmējums	Platība, ha	Īpašuma nosaukums	Īpašuma kadastra Nr.
Zemes gabals	42740080309	0,042	Pašvaldības starpgabali	42740080116
Zemes gabals	42740080057	2,11	Avotiņi	42740080057
Zemes gabals	42740080055	0,53	Vietnieki	42740080055
Zemes gabals	42740080143	0,73	Vietnieki	42740080055
Zemes gabala daļa	42740080231	0,37	Ezermeldri	42740080231
Zemes gabala daļa	42740080179	0,33	Kalēji-Vietnieki-Stūrīši	42740080179

Aizsardzības zonas robežpunktu koordinātas LKS-92 koordinātu sistēmā:

Nr.	X (N)	Y (E)
1	569092.63	355151.88
2	569288.01	355195.67
3	569277.85	354908.68
4	569165.21	354893.27

Pieminekļa aizsardzības zonas robežas apraksts un fotofiksācija:

Nr.	Robežposma apraksts	Robežposma fotoattēls
1-2	Līnija A virzienā pa nekustama īpašuma "Avotiņi" Z robežu	
2-3	Līnija D virzienā gar pašvaldības ceļu Kalēji - Vietnieki – Stūrīši	
3-4	Līnija R virzienā pa nekustama īpašuma "Vietnieki" D robežu līdz Auciema ezeram	
4-1	Līnija Z virzienā gar Auciema ezeru	

2.3. AIZSARDZĪBAS ZONAS UZTURĒŠANAS REŽĪMA NOTEIKUMU PRIEKŠLIKUMI

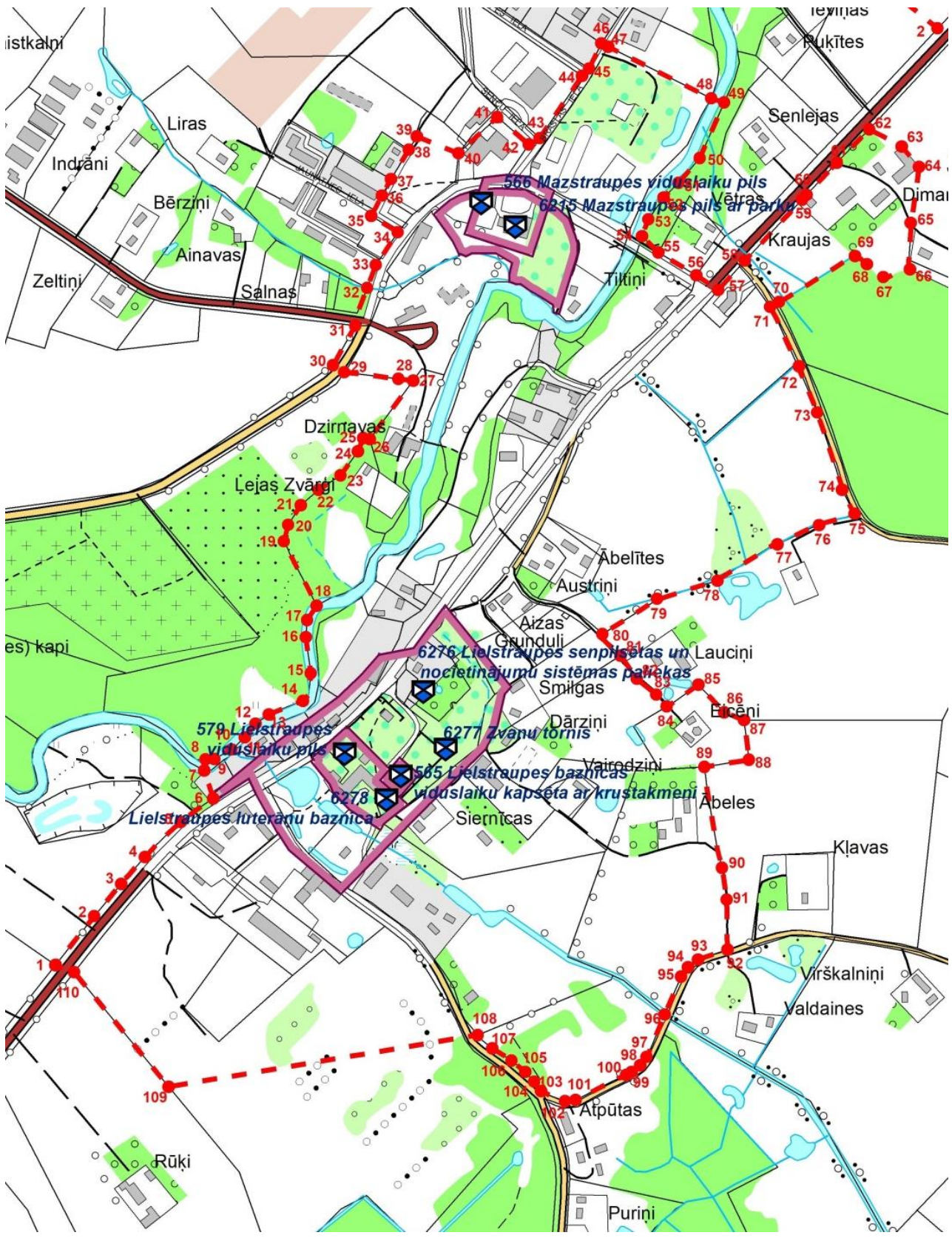
- Aizsardzības zonas uzturēšana un kopšana veicama, neradot apdraudējumu Avotiņu senkapu reljefam un struktūrai.
- Aizsardzības zonā mākslīgi zemes reljefa pārveidojumi un būvniecība pieļaujama, ja tā vizuāli negatīvi neietekmē un fiziski neapdraud senkapus. Plānoto darbu projektu dokumentācija jāsaskaņo Inspekcijā. Atkarībā no plānoto darbu apjoma un veida var tikt izvirzīta prasība par arheoloģiskās izpētes nodrošināšanu.
- Inspekcijas saskaņojums nav nepieciešams dabīgās vides kopšanai, tai skaitā sauso, bojāto, vēja gāzto koku aizvākšanai un krūmāju izciršanai, ja tiek izmantota augsnes virskārtu neietekmējoša tehnika.
- Inspekcijas saskaņojums nav nepieciešams aizsardzības zonā esošo ēku uzturēšanas, remonta un renovācijas darbiem, teritorijas lauksaimnieciskai izmantošanai, kā arī teritorijas apsaimniekošanas pasākumiem, kas nav saistīti ar būtiskiem zemes reljefa pārveidojumiem un nerada izmaiņas kultūrvēsturiskajā vidē.
- Veicot ar zemes reljefa pārveidojumiem saistītas darbības, var atklāties jaunas arheoloģiskas liecības. Darbi tādā gadījumā jāpārtrauc un par atradumiem nekavējoties jāziņo Inspekcijai.

3. LIELSTRAUPES VIDUSLAIKU PILS, LIELSTRAUPES BAZNĪCAS VIDUSLAIKU KAPSĒTA AR KRUSTAKMENI, LIELSTRAUPES SENPILSĒTAS UN NOCIETINĀJUMU SISTĒMAS PALIEKAS, ŽVANU TORNIS, LIELSTRAUPES LUTERĀŅU BAZNĪCA, MAZSTRAUPES VIDUSLAIKU PILS, MAZSTRAUPES PILS AR PARKU

Kultūras piemineklis
iekļauts Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā
ar LR Kultūras ministrijas 1998.gada 29.oktobra rīkojumu Nr.128

Valsts aizsardzības Nr.	579 Lielstraupes viduslaiku pils
Vērtības grupa	Valsts nozīmes
Tipoloģiskā grupa	Arheoloģija
Atrašanās vieta	Pārgaujas novads, Straupes pagasts, Straupe, Lielstraupē
Zemes kadastra Nr.	42820040156; 42820040263; 42820040269
Valsts aizsardzības Nr.	565 Lielstraupes baznīcas viduslaiku kapsēta ar krustakmeni
Vērtības grupa	Vietējas nozīmes
Tipoloģiskā grupa	Arheoloģija
Atrašanās vieta	Pārgaujas novads, Straupes pagasts, Lielstraupes pils parkā
Zemes kadastra Nr.	42820040269
Valsts aizsardzības Nr.	6276 Lielstraupes senpilsētas un nocietinājumu sistēmas paliekas
Vērtības grupa	Valsts nozīmes
Tipoloģiskā grupa	Arhitektūra
Atrašanās vieta	Pārgaujas novads, Straupes pagasts, Straupe, Lielstraupe
Zemes kadastra Nr.	42820040269, 42820040257, 42820040290, 42820040073, 42820040215, 42820040263, 42820040262, 42820040111, 42820040104, 42820040324, 42820040265, 42820040156, 42820040012, 42820040327, 42820040321, 42820040018, 42820040288, 42820040214
Valsts aizsardzības Nr.	6277 Zvanu tornis
Vērtības grupa	Valsts nozīmes
Tipoloģiskā grupa	Arhitektūra
Atrašanās vieta	Pārgaujas novads, Straupes pagasts, Straupe, pie Lielstraupes pils
Zemes kadastra Nr.	42820040269
Būves kadastra Nr.	42820040269002
Valsts aizsardzības Nr.	6278 Lielstraupes luterāņu baznīca
Vērtības grupa	Valsts nozīmes
Tipoloģiskā grupa	Arhitektūra

Atrašanās vieta	Pārgaujas novads, Straupes pagasts, Straupe, Lielstraupē
Zemes kadastra Nr.	42820040269
Būves kadastra Nr.	4282004026900
Valsts aizsardzības Nr.	566 Mazstraupes viduslaiku pils
Vērtības grupa	Valsts nozīmes
Tipoloģiskā grupa	Arheoloģija
Atrašanās vieta	Pārgaujas novads, Straupes pagasts, Straupe
Zemes kadastra Nr.	42820040266, 42820040289
Valsts aizsardzības Nr.	6215 Mazstraupes pils ar parku
Vērtības grupa	Valsts nozīmes
Tipoloģiskā grupa	Arhitektūra
Atrašanās vieta	Pārgaujas novads, Straupes pagasts, Mazstraupes muiža
Zemes kadastra Nr.	42820040266
Būves kadastra Nr.	42820040266001

3.1. PIEMINEKĻU APRAKSTI

❖ Lielstraupes viduslaiku pils

Lielstraupes viduslaiku pils celšanas laiks precīzi nav zināms, Arnta hronikā kā celšanas laiks 1263.gads, bet pirmoreiz dokumentos tās vārds minēts 1310.gadā. 1352.gadā jau ir minēta Straupes viduslaiku pilsēta, kas vēlāk bija Hanzas savienības locekle. 1512.gadā minēta pils baznīca. Pilsēta pastāvēja līdz 17.gadsimta sākumam. Lielstraupes viduslaiku pils ir gadsimtiem ilgi bijusi cieši saistīta ar tās (Rozenu) īpašumā esošo Straupes pilsētu, baznīcu un kapsētu, kas veido vienu pieminekli. Ir labi saglabājusies un dabā izsekojama viduslaiku pili, priekšpili un pilsētu norobežojošā grāvju sistēma, tā ka skaidri iezīmējas pieminekļa robežas.

❖ Lielstraupes baznīcas viduslaiku kapsēta ar krustakmeni

Lielstraupes viduslaiku pils celšanas laiks precīzi nav zināms, Arnta hronikā kā celšanas laiks 1263.gads, bet pirmoreiz dokumentos tās vārds minēts 1310.gadā. 1352.gadā jau ir minēta Straupes viduslaiku pilsēta, kas vēlāk bija Hanzas savienības locekle. 1512.gadā minēta pils baznīca (konkrēti durvis no pils uz baznīcu). Pilsēta pastāvēja līdz 17.gadsimta sākumam. Līdz ar pils uzcelšanu un pilsētas izveidošanos baznīcā un pie baznīcas izveidojās viduslaiku kapsēta. Baznīcā tika apbedīti Rozenu dzimtas pārstāvji, bet ārpus baznīcas pilsētnieki. Kapsētas teritorijā uz Z no baznīcas ir saglabāties viens krustakmens.

❖ Lielstraupes senpilsētas un nocietinājumu sistēmas paliekas

Lielstraupes pili aizsargāja ūdens šķēršļi. No dienvidrietumu puses pieeju pilij sargāja Braslas upes dziļā ieleja, dienvidaustrumos bija izveidota dziļu dīķu sistēma, kas izveidota ar dambjiem uzstādīnātā Braslas pietekā. Šeit pāri gāja senais Rīgas - Valmieras ceļš, aptuveni pa to pašu trasi iet arī mūsdienu ceļš. Ziemeļos un ziemeļrietumos no pils plešas līdzens laukums - te atradās Straupes pilsēta. Šajā virzienā pili un pilsētu sargāja divi dziļi, mākslīgi rakti grāvji un valnis starp tiem.

Pieminekļa teritorijas robežu apraksts: no "Pitsepu" dzīvojamās mājas Z stūra pa Rīgas-Valmieras šosejas A malu – 75 m; DA virzienā līdz "Smilgu" saimniecības ēkas R stūrim – 140 m; DR virzienā no "Smilgu" saimniecības ēkas R stūra pa ceļu gar pils aizsarggrāvi līdz "Siernīcu" dzīvojamās mājas R stūrim – 230 m; DR virzienā no "Siernīcu" dzīvojamās mājas R stūra līdz saimniecības ēkas A stūrim – 140 m; ZA virzienā gar saimniecības ēkas ZR fasādi līdz ēkas Z stūrim – 59 m, ZR virzienā no saimniecības ēkas Z stūra līdz "Jaunburtnieku" dzīvojamās mājas A stūrim – 150 m, gar "Jaunburtnieku" DA un DR fasādi – 60 m, ZA virzienā no "Jaunburtnieku" R stūra uz "Kalnsētu" Z stūri – 300 m, no "Kalnsētu" A stūra ZA virzienā uz "Pitsepu" Z stūri – 48 m.

❖ Lielstraupes luterāņu baznīca un Zvanu tornis

Straupes baznīca ir unikāla ar faktu, ka tā celta 13. gadsimtā kā Lielstraupes pils ansambļa sastāvdaļa, kā arī ar to, ka tā ir vienīgā baznīca Latvijā, kurai ir no baznīcas atdalīts koka zvanu tornis, kurš būvēts atsevišķi 1848. gadā. Zvanu tornis atrodas Lielstraupes pils parka ZA pusē, apmēram 100 m no baznīcas. Baznīcas logus rotā S. Vidberga un N. Cēsiniences vitrāžas. Baznīca kā pils kapela būvēta kopā ar Lielstraupes pili 13. gadsimtā.

❖ Mazstraupes viduslaiku pils

Mazstraupes pils celšanas sākums nav zināms. Lielākā daļa pētnieku uzskata, ka tā celta 15. gadsimta sākumā. Tās senākā daļa saglabājusies līdz mūsdienām. Pilij izsekojamas vairākas pārbūves un vēlākas piebūves. 1938.gadā nojaukts pils vārtu tornis un vēlāk celtais ziemeļu korpuss, kura sienas visticamāk norobežoja pili ziemeļu virzienā. Arheoloģiski pils nav pētīta, ir tikai bijušas sīkas arheoloģiskās uzraudzības sakarā ar Straupes ciema izveidi.

Dienvidos un austrumos pils teritoriju norobežo Braslas un tajā ietekošā strauta gravas. Rietumu un ziemeļu pusē reljefs ir izmainīts, viduslaiku nocietinājumu pazīmes (sienas, grāvji) vairs nav izsekojamas. Rietumu pusē to (grāvja) kādreizējo atrašanās vietu iezīmē izteikts reljefa padziļinājums no strauta gravas līdz Straupes – Lēdurgas ceļam. Mazāk izteikts tas turpinās puslokā Straupes – Lēdurgas ceļa ziemeļu pusē, kas varbūt iezīmē kādreizējo grāvja vietu.

Detalizēts Lielstraupes viduslaiku pils apraksts ir atrodams A.Caunes un I.Oses sastādītajā "Latvijas 12. gadsimta beigu – 17. gadsimta vācu piļu leksikonā".

✚ Mazstraupes pils ar parku

Mazstraupes muižas pils (Schloß-Kleinroop) bijusi Rīgas arhibīskapa vasaļu Rozenu pils. Mazstraupes pils celta 14.gs., ar gandrīz 2 m biezām laukakmeņu sienām, Braslas upes krastā, norobežota ar aizsardzības grāvjiem. Domājams, ka pils sākotnējā funkcija bija cietoksnis. 19.gadsimtā pārbūvēta. Laikā no 1938. līdz 1939.gadam nojauca pils vārtu torni un ziemeļu korpusu, kurš bija avārijas stāvoklī. 1930. vai 1936.gadā pilī iekārtota skola, kas darbojas vēl joprojām. Arhitektūras stils – neogotika.

3.2. AIZSARDZĪBAS ZONAS APRAKSTS

Kultūras pieminekļi atrodas Pārgaujas novada blīvi apdzīvotā vietā – Straupes ciemā, kur ir esošas un tiek plānotas jaunas apbūves teritorijas – gan dzīvojamās, gan publiskās, gan rūpnieciskās u.c. teritorijas izmantošanas veidi. Ņemot vērā pieminekļu vēsturisko izcelsmi, to plānojuma struktūru, vēsturiskās vides dabiskās robežas, ēku arhitektūru, to atrašanos vienā apdzīvotā vietā – ciemā, vēsturiskos arheoloģijas un arhitektūras pieminekļus var uzskatīt kā vienotu kompleksu, līdz ar to ir priekšlikums veidot vienu aizsargjoslu (aizsardzības zonu).

Aizsardzības zonas lielums noteikts, ņemot vērā galvenos skatu punktus un kultūras pieminekļu - arhitektūras redzamību, nosakot aizsardzības zonu pēc iespējams pa zemes vienību kadastra robežām, kur tas nav iespējams pa dabiskām robežām, kā arī piegulošās apkārtējās teritorijās esošās apbūves raksturu, veidu, to arhitektūru, vēsturisko ēku esamību un to izvietojumu (piemēram, Eicēnu dzirnavas, Straupes mācītājmuiža). Individuālā aizsardzības zonā iekļautas neapbūvētas teritorijas, kur ir atļauta dažāda veida apbūve.

Aizsardzības zonā ietilpstošiem arheoloģijas pieminekļiem atsevišķas aizsardzības zonas netiek noteiktas.

Aizsardzības zonas priekšlikums nodrošinātu kultūras pieminekļu aizsardzību un saglabāšanu, kā arī mazinātu dažāda veida negatīvo ietekmi uz kultūras pieminekļiem.

Pieminekļa aizsardzības zonā ietilpst:

Zemes gabals vai tā daļa	Zemes vienības kadastra apzīmējums	Platība, ha	Īpašuma nosaukums	Īpašuma kadastra Nr.
Zemes gabala daļa	42820040312	7,88	Pilsciems	42820040312
Zemes gabals	42820040266	2,00	Straupes pamatskola	42820040266
Zemes gabala daļa	42820040293	0,29	Straupe-Upeslejas-Zvejnieki	42820040293
Zemes gabals	42820040275	0,62	SIA "ALETA"	42820040305
Zemes gabals	42820040257	1,18	Kalnsētas	42820040257
Zemes gabals	42820040217	0,12	Rokši	42820040217
Zemes gabala daļa	42820040298	0,08	Straupe-Bēzrmuiža-Klāmaņi	42820040298
Zemes gabala daļa	42820040290	0,75	V127	42820010080
Zemes gabals	42820040149	2,62	Atpūtas	42820040150
Zemes gabals	42820040073	2,48	Dārziņi	42820040073
Zemes gabals	42820040045	0,15	Starpgabali	42820040011
Zemes gabals	42820040340	0,33	Pieniņi	42820040423
Zemes gabals	42820040258	0,09	Kalnsētas	42820040257
Zemes gabals	42820040215	0,17	Zaļkalni	42820040215
Zemes gabals	42820040044	1,25	Eicēni	42820040044

Zemes gabals	42820040264	0,65	Straupes narkoloģiskā slimnīca	42820040264
Zemes gabals	42820040263	1,92	Lielstraupes pils	42820040263
Zemes gabals	42820040269	1,41	Straupes evaņģēliski lut. draudzes zeme	42820040270
Zemes gabals	42820040260	1,37	Sabiedrība LOKA	42820040260
Zemes gabala daļa	42820040390	0,69	Nārkalni	42820040458
Zemes gabals	42820040262	0,21	Veikals Nr.48 "Zaļkalni"	42820040262
Zemes gabals	42820040349	0,21	Ķirsiši	42820040349
Zemes gabals	42820040221	0,55	Ābelītes	42820040221
Zemes gabals	42820040259	0,61	DUS Nr.43	42820040259
Zemes gabals	42820040201	0,33	Brīdaki	42820040201
Zemes gabals	42820040051	0,27	Pakrastes	42820040051
Zemes gabals	42820040274	0,34	Saulītes	42820040274
Zemes gabals	42820040220	0,35	Austriņi	42820040220
Zemes gabals	42820040267	3,51	Straupes pamatskola	42820040266
Zemes gabals	42820040111	1,09	Smilgas	42820040111
Zemes gabals	42820040306	0,29	Ozoli	42820040306
Zemes gabals	42820040104	0,68	Galdniecība	42820040104
Zemes gabals	42820040046	1,12	Pūcītes	42820040046
Zemes gabals	42820040324	0,17	Jaunburtnieki	42820040324
Zemes gabals	42820040265	0,13	Berlīne	42820040265
Zemes gabals	42820040253	0,75	Vairogu zeme	42820040253
Zemes gabals	42820040305	0,76	SIA "ALETA"	42820040305
Zemes gabals	42820040281	1,05	Agroserviss "Straupe"	42820040281
Zemes gabals	42820040361	0,29	Vairodziņi	42820040361
Zemes gabals	42820040156	0,94	Straumēni	42820040156
Zemes gabals	42820040012	5,58	Imantas	42820040012
Zemes gabals	42820040339	0,47	Austriņi-Grunduļi	42820040339
Zemes gabals	42820040098	0,52	Veldzes	42820040098
Zemes gabals	42820040261	0,56	Airas	42820040261
Zemes gabals	42820040216	0,97	Cielēni	42820040216
Zemes gabals	42820040193	5,03	Ābeles	42820040193
Zemes gabala daļa	42820040304	3,20	Brasla	42820050099
Zemes gabals	42820040327	0,44	Kalnsetas	42820040257
Zemes gabala daļa	42820040169	0,14	Burtnieki	42820040169
Zemes gabals	42820040383	0,18	Brīdaki-Ķirsišiem-Šķesteri	42820040383
Zemes gabals	42820040168	1,15	Dzirnavas	42820040168
Zemes gabals	42820040102	0,62	Pitsepi	42820040102
Zemes gabals	42820040218	0,22	Grunduļi	42820040218
Zemes gabals	42820040076	1,39	Šķesteri	42820040076
Zemes gabals	42820040321	0,42	Smilgas	42820040111
Zemes gabals	42820040018	2,29	Siernīcas	42820040018
Zemes gabals	42820040282	1,99	Dzirnavas	42820040168
Zemes gabala daļa	42820040289	1,06	Autoceļš V127	42820010080

Zemes gabals	42820040198	9,16	Austriņi	42820040198
Zemes gabals	42820040080	0,62	Tiltiņi	42820040080
Zemes gabals	42820040271	2,53	Straupes evaņģēliski luteriskās draudzes zeme	42820040270
Zemes gabals	42820040085	0,06	Starpgabali	42820040011
Zemes gabala daļa	42820040141	1,84	Lejas Zvārgi	42820040141
Zemes gabals	42820040387	0,21	V127	42820010080
Zemes gabals	42820040219	0,25	Aizas	42820040219
Zemes gabala daļa	42820040291	0,14	Autoceļš V128	42820040291
Zemes gabals	42820040319	2,17	Gravas	42820040319
Zemes gabala daļa	42820040270	3,23	Straupes evaņģēliski luteriskās draudzes zeme	42820040270
Zemes gabals	42820040382	0,01	Aizu transformators	42820040382
Zemes gabala daļa	42820040288	3,55	Autoceļš A3	42820040288
Zemes gabals	42820040214	0,17	Madaras	42820040214

Aizsardzības zonas robežpunktu koordinātas LKS-92 koordinātu sistēmā:

Nr.	X (N)	Y (E)	Nr.	X (N)	Y (E)	Nr.	X (N)	Y (E)
1	556598.40	356192.35	38	557098.28	357346.40	75	557729.00	356831.05
2	556653.30	356261.50	39	557109.78	357365.09	76	557678.95	356814.61
3	556691.36	356307.48	40	557168.69	357341.02	77	557620.08	356787.82
4	556724.82	356345.25	41	557223.32	357392.46	78	557534.75	356736.23
5	556776.04	356394.88	42	557268.32	357354.09	79	557449.60	356710.59
6	556821.69	356428.14	43	557283.47	357362.63	80	557372.27	356660.83
7	556809.02	356467.60	44	557343.41	357451.05	81	557397.97	356630.65
8	556810.95	356483.79	45	557353.60	357461.29	82	557421.17	356597.16
9	556823.26	356484.30	46	557370.66	357496.67	83	557448.78	356575.12
10	556847.60	356497.43	47	557380.62	357492.10	84	557463.37	356558.10
11	556866.55	356514.40	48	557526.23	357418.98	85	557508.07	356589.13
12	556881.76	356533.68	49	557510.17	357334.60	86	557544.77	356550.24
13	556900.23	356547.06	50	557544.42	357413.57	87	557572.74	356538.95
14	556948.47	356566.61	51	557479.99	357299.68	88	557579.72	356482.87
15	556959.76	356605.70	52	557458.57	357278.90	89	557516.46	356472.96
16	556952.57	356656.11	53	557437.20	357247.94	90	557541.49	356330.28
17	556954.62	356680.80	54	557428.28	357224.08	91	557548.30	356285.02
19	556968.09	356701.24	55	557451.49	357201.15	92	557549.12	356214.18
19	556921.78	356791.91	56	557505.11	357168.51	93	557507.50	356200.18
20	556927.94	356815.57	57	557536.21	357147.83	94	557493.44	356189.21
21	556945.39	356843.35	58	557573.94	357189.19	95	557483.91	356176.07
22	556971.04	356864.95	59	557654.71	357275.64	96	557460.33	356122.36
23	557001.83	356885.53	60	557661.20	357282.57	97	557434.70	356062.50
24	557026.46	356919.48	61	557704.34	357327.39	98	557425.51	356050.48
25	557034.00	356938.40	62	557749.80	357375.40	99	557413.49	356041.17

26	557042.96	356937.00	63	557795.78	357351.08	100	557406.11	356037.05
27	557104.46	357019.60	64	557820.30	357321.92	101	557334.48	356001.61
28	557083.89	357022.13	65	557808.32	357242.86	102	557319.68	355999.74
29	557007.25	357031.54	66	557807.13	357176.97	103	557285.36	356014.08
30	556991.47	357041.71	67	557769.82	357165.86	104	557275.66	356027.48
31	557022.80	357097.49	68	557746.23	357184.29	105	557263.00	356041.17
32	557039.54	357150.55	69	557729.74	357196.02	106	557243.80	356057.43
33	557051.76	357183.05	70	557622.58	357130.94	107	557216.62	356074.62
34	557082.93	357229.32	71	557609.88	357123.79	108	557196.07	356093.42
35	557045.31	357252.84	72	557650.32	357040.17	109	556758.81	356020.13
36	557060.58	357281.20	73	557711.40	356865.15	110	556624.86	356182.39
37	557073.19	357304.62	74	557676.06	356974.27			

Pieminekļa aizsardzības zonas robežas apraksts un fotofiksācija:

Nr.	Robežposma apraksts	Robežposma fotoattēls
1-6	Līnija ZA virzienā gar valsts galveno autoceļu A3	
6-8	Līnija Z virzienā pa nekustamo īpašumu "Burtnieki" pāri Braslas upei	

<p>8-18</p>	<p>Līnija ZR gar Braslas upi</p>	
<p>18-27</p>	<p>Līnija ZA virzienā pa nekustamo īpašumu "Lejas Zvārgi", "Dzirnavas" robežām līdz nekustama īpašuma "Gravas" DA punktam</p>	
<p>27-30</p>	<p>Līnija R virzienā pa nekustama īpašuma "Gravas" robežu pāri valsts vietējam autoceļam V128</p>	

30-34	Līnija Z virzienā gar valsts vietējo autoceļu V128	
34-35	Līnija ZR virzienā gar Jaunatnes ielu	
35-39	Līnija ZA virzienā pa nekustamo īpašumu "Starpgabali" un "Nārkalni" robežām	
39-40	Līnija A virzienā pa nekustamo īpašumu "Nārkalni"	
40-41	Līnija ZA virzienā pa nekustama īpašuma "Airas" robežu	
41-42	Līnija DA virzienā gar Senču ielu	

<p>42-46</p>	<p>Līnija ZA virzienā gar Braslas ielu</p>	
<p>46-49</p>	<p>Līnija A virzienā pa nekustama īpašuma “Straupes pamatskola” robežu pāri Braslas upei</p>	
<p>49-54</p>	<p>Līnija DR virzienā gar Braslas upi līdz tiltam</p>	

<p>54-57</p>	<p>Līnija DA virzienā pāri Braslas upei un valsts galvenajam autoceļam A3</p>	
<p>57-62</p>	<p>Līnija DR virzienā gar valsts galveno autoceļu A3 līdz Straupes draudzes namam</p>	
<p>62-64</p>	<p>Līnija DR virzienā pa nekustamo īpašumu "Straupes evaņģēliski lut. draudzes zeme"</p>	
<p>64-66</p>	<p>Līnija DR virzienā pa nekustamo īpašumu "Straupes evaņģēliski lut. draudzes zeme" līdz mežam</p>	
<p>66-71</p>	<p>Līnija DA virzienā gar mežu pa nekustamo īpašumu "Straupes evaņģēliski lut. draudzes zeme" pāri pašvaldības autoceļam Straupe - Bēzmuiža - Klāmaņi</p>	

<p>71-75</p>	<p>Līnija DA virzienā gar pašvaldības autoceļu Straupe - Bērmuiža - Klāmaņi līdz nekustamā īpašuma "Austriņi" DA punktam</p>	
<p>75-80</p>	<p>Līnija DR virzienā pa nekustamā īpašuma "Austriņi" robežu</p>	
<p>80-84</p>	<p>Līnija DA virzienā gar pašvaldības autoceļu Austriņi-Grunduļi līdz nekustamam īpašumam "Eicēni"</p>	
<p>84-85</p>	<p>Līnija ZA virzienā pa nekustama īpašuma "Eicēni" robežu</p>	

<p>85-87</p>	<p>Līnija DA virzienā pa nekustama īpašuma "Eicēni" robežu</p>	
<p>87-88</p>	<p>Līnija D virzienā pa nekustama īpašuma "Eicēni" robežu</p>	
<p>88-89</p>	<p>Līnija R virzienā pa nekustama īpašuma "Eicēni" robežu</p>	
<p>89-92</p>	<p>Līnija D virzienā pa nekustama īpašuma "Ābeles" robežu</p>	
<p>92-103</p>	<p>Līnija DR virzienā gar pašvaldības autoceļu Atpūtas-Akmentiņi līdz valsts vietējam autoceļam V127</p>	

103-108	Līnija ZR virzienā gar valsts vietējo autoceļu V127 līdz nekustama īpašuma "Imantas" D punktam	
108-109	Līnija R virzienā pa nekustamo īpašumu "Pilsciems"	
109-1	Līnija ZR virzienā pa nekustama īpašuma "Pilsciems" robežu pāri valsts galvenajam autoceļam A3	

3.3. AIZSARDZĪBAS ZONAS UZTURĒŠANAS REŽĪMA NOTEIKUMU PRIEKŠLIKUMI

Saglabājamās kultūrvēsturiskās ainavas vērtības kultūras pieminekļu aizsardzības zonā ir:

- raksturīgās ainaviskās vides (reljefs, dabīgās un mākslīgās ūdens teces un tilpnes, zaļumu sistēma un raksturs) un vēsturisko izveidojumu (ūdenskrātuvju, parku, apstādījumu) sistēma;
- vēsturiski nozīmīgā plānojuma struktūra – ceļu un ielu tīkls, apbūves principu sistēma, ēku izvietojums, zemesgabalu vēsturiskā dalījuma struktūru, zemes gabalu forma, lielums, iekārtojums, pagalmu, parku un dārzu ainaviski brīvā kompozīcija;
- arhitektoniski telpiskā struktūra – apbūves izveidojums, arhitektoniskie kompozīcijas akcenti, apbūves panorāma un siluets raksturīgos skatos un ceļu perspektīvās, kas nodrošina kultūrvēsturiskās ainavas, tostarp kultūras pieminekļu vizuālo uztveri;
- kultūrvēsturiski vērtīgās un vēsturiskās apbūves ārējais veidols (ēku tradicionālie apjomi un proporcijas, to augstums, jumtu ģeometrija, fasāžu dalījums, būvniecības laikam tipiskais materiālu un būvdetaļu lietojums);

- raksturīgie vides veidošanas un labiekārtojuma elementi: žogi, kas atbilst vēsturiskajām novada īpatnībām un funkcionālajam pielietojumam, ceļu (ceļiņu) un laukumu ieseguma materiāli u.tml., vēsturiskais apstādījumu raksturs ar apkārtnē izplatītiem un tradicionāliem augiem;
- kultūrlānis, tā struktūra ar viduslaiku konstrukcijām, viduslaiku kapsēta ar krustakmeni, senie apbedījumi un kapu inventārs, tai skaitā arheoloģiskās senlietas.

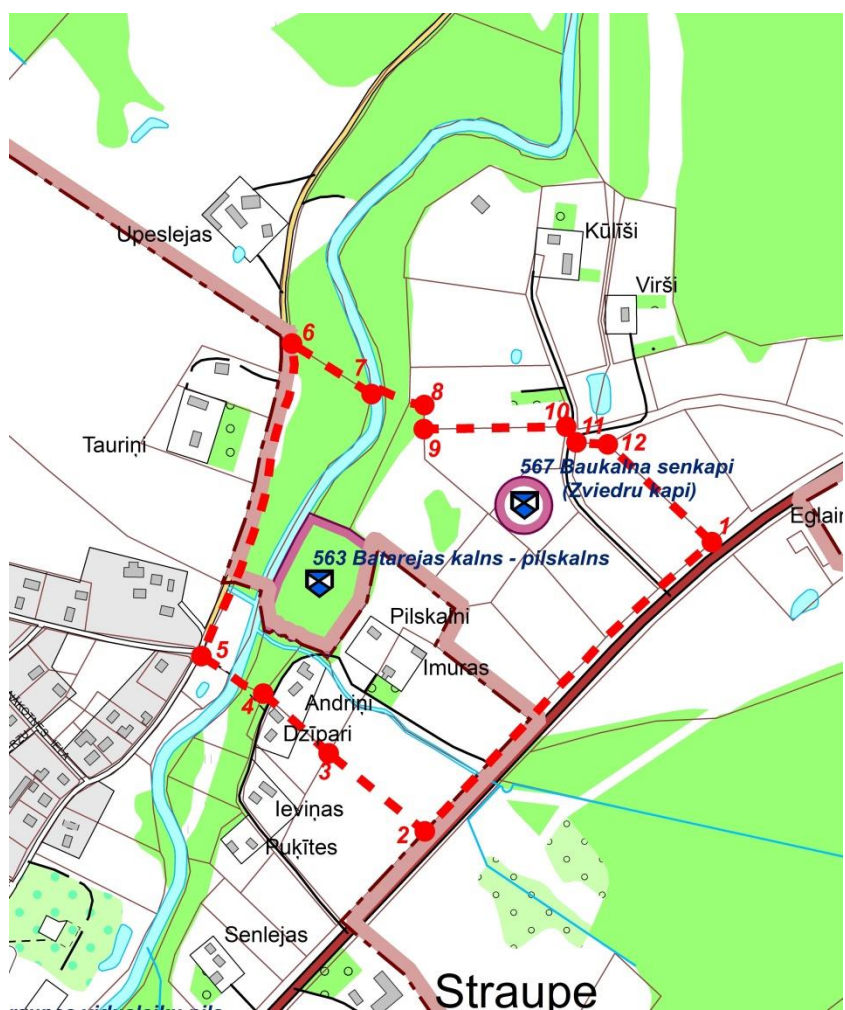
Aizsardzības zonas uzturēšanas režīms

- Kultūras pieminekļu apkārtnē saglabājama kultūrainava ar līdz mūsdienām saglabājušos lauku ainavas raksturu, respektējot tās saglabājamās vērtības, kur kultūras pieminekļi ir kā dominante.
- Saglabājams un nodrošināms atvērts skats uz kultūras pieminekļiem skatos no valsts galvenā autoceļa A3 Inčukalns – Valmiera – Igaunijas robeža (Valka), valsts vietējā autoceļa V127 Dravnieki – Kaijas – Straupe – Līgatne un pašvaldības Braslas ielas raksturīgiem skatupunktiem.
- Saglabājama un nodrošināma ilgtermiņā vizuālā sasaiste starp Lielstraupes un Mazstraupes pilīm skata līnijā pāri Braslas upes senlejai.
- Pieļaujama tādu jaunu ēku/būvju būvniecība vai esošo ēku/būvju pārbūve vai ēku atjaunošana, kas ar savu apjomu, arhitektonisko izveidojumu, augstumu, materiālu lietojumu un tonalitāti nerada vizuālās uztveres traucējumu kultūras pieminekļiem un to ieverošajai dabiskajai un tradicionālajai ainavai.
- Būvju arhitektoniski telpiskie risinājumi un funkcija nedrīkst būt pretrunā ar tradicionālās vides raksturu un kultūrvēsturiskās ainavas vērtību kopuma radīto noskaņu saglabāšanu. Nav pieļaujama vēsturiski izveidojušās vides raksturam neatbilstoši blīva apbūve, liela apjoma un kultūrvēsturiskai videi neraksturīgas, rūpnieciska rakstura, sprādzienbīstamas, ugunsnedrošas, ar paaugstinātu trokšņu līmeni vai piesārņojumu saistītas būves un darbības, kas saistītas ar ekoloģisko apstākļu negatīvām pārmaiņām: augsnes eroziju, ķīmisku vai fizisku augsnes un gaisa piesārņošanu.
- Aizsardzības zonā esošajām ēkām pieļaujama ēku funkcijas maiņa, ja tas nerada apdraudējumu kultūras pieminekļiem un kultūrvēsturiskajai videi kopumā.
- Aizsardzības zonas teritorijā jāveicina vides un vēsturisko ēku kopšana un uzturēšana.
- Apstādījumu un parku teritorijām saglabājama to pašreizējā izmantošana.
- Nav pieļaujama esošā reljefa būtiska pārveidošana, ja tā nav saistīta ar kultūrvēsturiskās ainavas atjaunošanu.
- Veicot ar zemes reljefa pārveidojumiem, saistītas darbības, var atklāties jaunas arheoloģiskas liecības. Darbi tādā gadījumā jāpārtrauc un par atradumiem nekavējoties jāziņo Inspekcijai.
- Aizsardzības zonā ar mākslīgiem zemes reljefa pārveidojumiem saistītu darbu projektu dokumentācija (tai skaitā ceļu pārbūves, pazemes komunikāciju izbūves, ūdenstilpju uzturēšanas un pārbūves darbus) jāsaskaņo Inspekcijā. Atkarībā no plānoto darbu apjoma un veida var tikt izvirzīta prasība par arheoloģiskās izpētes nodrošināšanu.
- Nav pieļaujama zemes gabalu dališana vai apvienošana ar mērķi veidot kultūrvēsturiskajai videi neraksturīgu jaunu apbūvi.
- Jebkura saimnieciska darbība, kas attiecināma uz zemes sadalīšanu un izmantošanu, izmaiņām plānojuma struktūrā, jaunu ceļu un ēku/būvju būvniecību, ēku apjomu un apdares materiālu izmaiņām, ēku funkcionālu pārstrukturēšanu vai nojaukšanu, veicama tikai ar Inspekcijas atļauju, to iepriekš saskaņojot.
- Inspekcijā nav nepieciešams saskaņot darbības, kas saistītas ar dzīves apstākļu komfortam nepieciešamajiem uzlabojumiem un kas nemaina ēkas arhitektūru, ārējo veidolu.

4. BATAREJAS KALNS – PILSKALNS, BAUKALNA SENKAPI (ZVIEDRU KAPI)

Kultūras piemineklis
iekļauts Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā
ar LR Kultūras ministrijas 1998.gada 29.oktobra rīkojumu Nr.128

Valsts aizsardzības Nr.	563 Batarejas kalns - pilskalns
Vērtības grupa	Valsts nozīmes
Tipoloģiskā grupa	Arheoloģija
Atrašanās vieta	Pārgaujas novads, Straupes pagasts, Braslas upes kreisajā krastā pie Pilskalniem
Zemes kadastra Nr.	42820050153
Valsts aizsardzības Nr.	567 Baukalna senkapi (Zviedru kapi)
Vērtības grupa	Vietējas nozīmes
Tipoloģiskā grupa	Arheoloģija
Atrašanās vieta	Pārgaujas novads, Straupes pagasts, pie Batarejas kalna - pilskalna
Zemes kadastra Nr.	42820040332, 42820040026

4.1. PIEMINEKĻA APRAKSTS

☒ **Batarejas kalns - pilskalns**

Straupes Batarejas kalna - pilskalns ir labi pazīstams. Tas daudzkārt arheologu apsekots un aprakstīts. Pirmais to apzinājis 19.gadsimtā A.Bīlenšteins. Tā detalizētu aprakstu un uzmērojumu ir publicējis E.Brastiņš savā pilskalnu aprakstu izdevuma 4.sējumā – “Latvijas pilskalni. Vidzeme”.

Pilskalns atrodas Braslas upes kreisajā krastā pie Pilskalnu mājām, tā garums ap 80 m, platums ap 50 m. Tā ziemeļu galā ir ap 20 m plata un 50 m gara priekšpils, kas norobežota ar grāvjiem. ZA stūri to piesedz ārpusē uzbērts valnis. Pēc savas formas pilskalns netipisks salīdzinājumā ar citiem vēlā dzelzs laikmeta pilskalniem. Visticamāk te atradies 13.gadsimta koka vācu nocietinājums pirms Lielstraupes mūra pils uzcelšanas. Iespējams, tas uzbūvēts kā pirmā Straupes priestera Daniela nocietināta dzīvesvieta.

☒ **Baukalna senkapi (Zviedru kapi)**

Pirmās ziņas par Baukalna senkapiem ir no 1949.gada, kad kapsētas vietā tika atrasta pakavsakta un gredzens, kas nonāca Cēsu muzejā. 1976.gadā apartā laukā tika atrasts lielāks skaits senlietu, tāpēc pakalna augstākajā daļā 1976.gadā Jāņa Apala vadībā tika veikti pārbaudes izrakumi 20 m² platībā atsedzot piecpadsmit 16. gadsimta apbedījumus. Savrupatradumi liecināja, ka kapsēta izmantota arī agrāk. Laukumā tika konstatēta kaļķu java un sīki ķieģeļu fragmenti, kā arī lielāks kaļķu javas slānis. Te, visticamāk, atradusies Livonijas perioda Straupes lauku draudzes kapsēta ar kapelu. Tās sākumi meklējami 13.gadsimta sākumā, kad 1206.gadā Idumejā ieradās priesteris Daniels un te dibināja draudzi un cēla baznīcu. Viņa dzīvesvieta visticamāk bija Batarejas kalna pilskalns, bet baznīca un kapsēta atradās blakus pilskalnam.

Kapsēta atrodas lēzenā pakalnā starp Batarejas pilskalnu un Baukalnu valsts galvenā autoceļa A3 Inčukalns – Valmiera – Igaunijas robeža (Valka) ziemeļu pusē. Paugurs netiek apstrādāts, uz tā jau sākuši augt reti krūmi. Kapsētas robežas nav noskaidrotas.

4.2. AIZSARDZĪBAS ZONAS APRAKSTS

Dienvidaurumos tā iet pa kadastra robežām gar valsts galveno autoceļu A3 Inčukalns – Valmiera – Igaunijas robeža (Valka) no tās pa nekustamā īpašuma ar kadastra apzīmējumu Nr.4282 004 0162 austrumu kadastra līniju līdz Viršu māju ceļam, pa to līdz nekustamam īpašumam ar kadastra apzīmējumu Nr.4282 004 0026, pa kura ziemeļu kadastra līniju iet līdz pašvaldības mežam Braslas upes krastā, pa to līdz Batarejas kalna - pilskalnam, ietverot nekustamos īpašumus 42820040378, 42820040378 un 42820040160, līdz valsts galvenajam autoceļam A3. No pašvaldības īpašuma ar kadastra Nr.4282 004 0378 ziemeļu stūra aizsardzības zonas robežas iet pāri Braslas upei uz “Ozolleju” zemes gabala kadastra ziemeļu līniju, tālāk rietumos pa Braslas ielu, ietverot visu īpašumu “Ozollejas”, un zemes vienību ar kadastra Nr.4282 004 0090, dienvidos pa šī nekustamā īpašuma rietumu kadastra līniju, pāri Braslai, ietverot īpašumus ar kadastra apzīmējumu Nr.4282 004 0429 un “Andriņi” un pa to dienvidrietumu kadastra robežām tālāk taisnā līnijā uz valsts galveno autoceļu A3.

Šāda aizsardzības zona pavērs iespēju saglabāt vizuālu skatu uz pilskalnu no valsts autoceļa, kā arī nodrošinās kapsētas tuvākās apkārtnes, kur varētu būt savrupatradumi aizsardzību.

Pieminekļa aizsardzības zonā ietilpst:

Zemes gabals vai tā daļa	Zemes vienības kadastra apzīmējums	Platība, ha	Īpašuma nosaukums	Īpašuma kadastra Nr.
Zemes gabala daļa	42820050099	0,49	Brasla	42820050099
Zemes gabals	42820040378	1,70	-	42820040439
Zemes gabals	42820040090	0,41	Jaunzemnieki	42820020028
Zemes gabals	42820040332	0,64	Dižjumiši	42820040422
Zemes gabals	42820040376	0,73	Sulas	42820040039
Zemes gabals	42820040211	0,73	Andriņi	42820040211

Zemes gabals	42820040212	1,72	Imuras	42820040212
Zemes gabals	42820040352	1,79	Ozollejas	42820040438
Zemes gabals	42820040379	1,05	Sulas	42820040039
Zemes gabals	42820040161	1,04	Akoti	42820040161
Zemes gabala daļa	42820040333	0,29	Baukalna iekšējais ceļš	42820040333
Zemes gabals	42820040026	1,10	Līcīši	42820040026
Zemes gabala daļa	42820040304	0,15	Brasla	42820050099
Zemes gabals	42820040429	0,25	Braslas Andriņi	42820040450
Zemes gabala daļa	42820040272	1,31	Straupes evaņģēliski lut. draudzes zeme	42820040270
Zemes gabals	42820040213	1,17	Pilskalni	42820040213
Zemes gabals	42820040160	1,03	Sebri	42820040160
Zemes gabals	42820040162	1,27	Kalna pļavas	42820040162
Zemes gabala daļa	42820050153	1,94	Līkloči	42820050154

Aizsardzības zonas robežpunktu koordinātas LKS-92 koordinātu sistēmā:

Nr.	X (N)	Y (E)
1	558190.34	357863.75
2	557846.62	357517.84
3	557731.56	357611.22
4	557653.30	357682.69
5	557579.18	357727.58
6	557687.69	358101.43
7	557783.08	358040.89
8	557846.06	358027.88
9	557845.31	357999.07
10	558015.99	358002.04
11	558028.17	357983.15
12	558065.76	357980.79

Pieminekļa aizsardzības zonas robežas apraksts un fotofiksācija:

Nr.	Robežposma apraksts	Robežposma fotoattēls
1-2	Līnija DR virzienā gar valsts galveno autoceļu A3 līdz nekustamam īpašumam ar kadastra numuru 42820040272	
2-3	Līnija ZR virzienā pa nekustamā īpašuma ar kadastra numuru 42820040272 līdz nekustama īpašuma "Andriņi" D punktam	
3-4	Līnija ZR virzienā pa nekustamo īpašumu "Andriņi" robežu	

4-5	Līnija ZR virzienā pa nekustamā īpašuma "Braslas Andriņi" robežu pāri Braslas upei līdz pašvaldības autoceļam "Straupe - Upeslejas – Zvejnieki"	
5-6	Līnija ZA virzienā gar pašvaldības autoceļu "Straupe - Upeslejas – Zvejnieki" līdz nekustama īpašuma "Ozollejas" Z punktam	
6-7	Līnija DA virzienā pa nekustama īpašuma "Ozollejas" robežu	
7-8	Līnija A virzienā pāri Braslas upei līdz nekustama īpašuma ar kadastra numuru 42820040378 ZA punktam	
8-9	Līnija D virzienā pa nekustama īpašuma ar kadastra numuru 42820040378 robežu	
9-10	Līnija A virzienā pa nekustama īpašuma "Līcīši" robežu	
10-11	Līnija DA virzienā pāri pašvaldības autoceļam "Baukalna iekš. ceļi"	
11-12	Līnija DA virzienā pa nekustama īpašuma "Kalna pļavas" robežu	
12-1	Līnija DA virzienā pa nekustama īpašuma "Kalna pļavas" robežu līdz valsts galvenajam autoceļam A3	

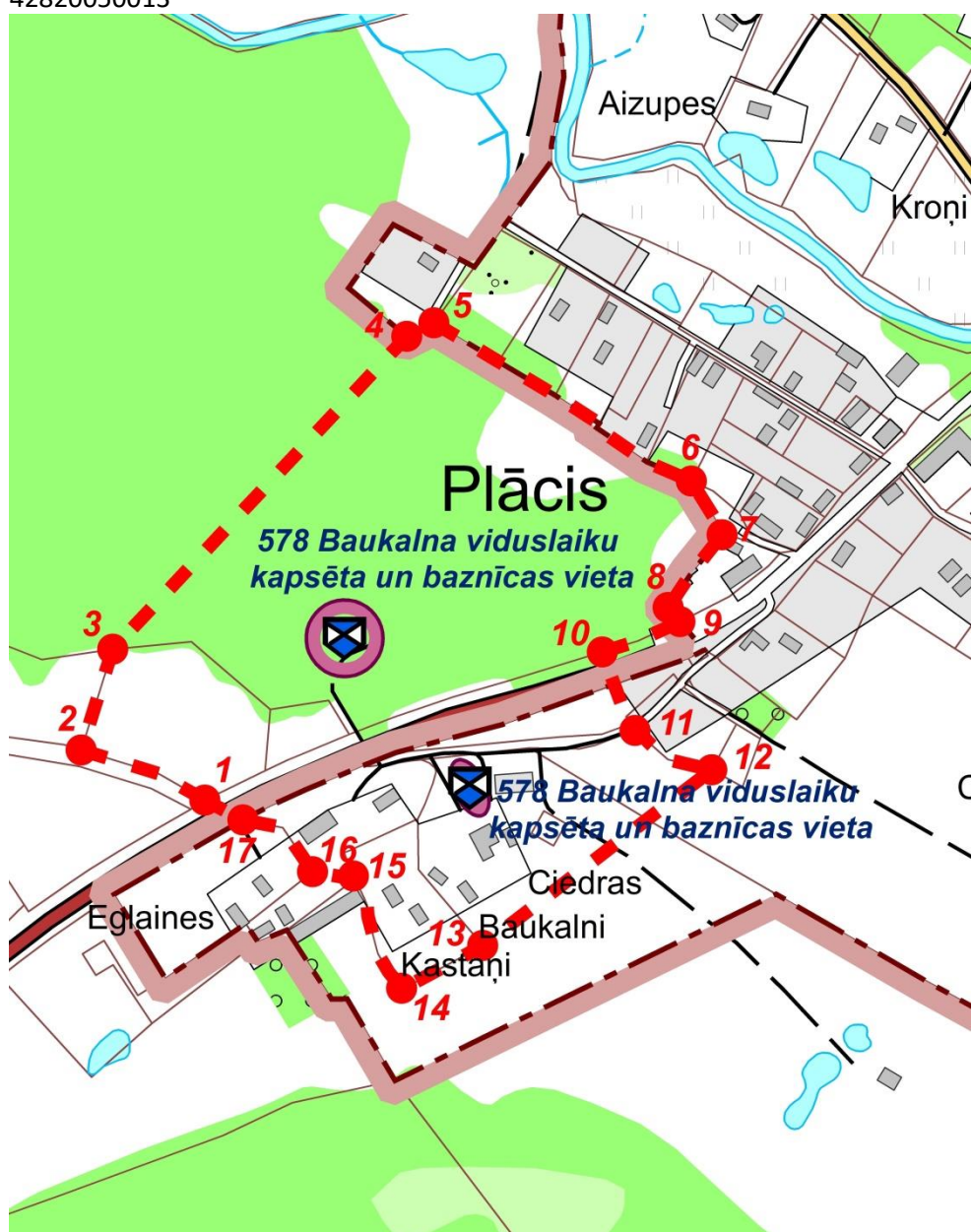
4.3. AIZSARDZĪBAS ZONAS UZTURĒŠANAS REŽĪMA NOTEIKUMU PRIEKŠLIKUMI

- Aizsardzības zonas uzturēšana un kopšana veicama, neradot apdraudējumu Batarejas kalna - pilskalna un Baukalna senkapu ārējam veidolam un struktūrai.
- Aizsardzības zonā mākslīgi zemes reljefa pārveidojumi un būvniecība pieļaujama, ja tā vizuāli negatīvi neietekmē un fiziski neapdraud pilskalnu un senkapus. Plānoto darbu projektu dokumentācija jāsaskaņo Inspekcijā. Atkarībā no plānoto darbu apjoma un veida var tikt izvirzīta prasība par arheoloģiskās izpētes nodrošināšanu.
- Inspekcijas saskaņojums nav nepieciešams dabīgās vides kopšanai, tai skaitā sauso, bojāto, vēja gāzto koku aizvākšanai un krūmāju izciršanai, ja tiek izmantota augsnes virskārtu neietekmējoša tehnika.
- Inspekcijas saskaņojums nav nepieciešams aizsardzības zonā esošo ēku uzturēšanas, remonta un atjaunošanas darbiem, teritorijas lauksaimnieciskai izmantošanai, kā arī teritorijas apsaimniekošanas pasākumiem, kas nav saistīti ar būtiskiem zemes reljefa pārveidojumiem un nerada izmaiņas kultūrvēsturiskajā vidē.
- Veicot ar zemes reljefa pārveidojumiem saistītas darbības, var atklāties jaunas arheoloģiskas liecības. Darbi tādā gadījumā jāpārtrauc un par atradumiem nekavējoties jāziņo Inspekcijai.

5. BAUKALNA VIDUSLAIKU KAPSĒTA UN BAZNĪCAS VIETA

Kultūras piemineklis
iekļauts Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā
ar LR Kultūras ministrijas 1998.gada 29.oktobra rīkojumu Nr.128

Valsts aizsardzības Nr.	578
Vērtības grupa	Vietējās nozīmes
Tipoloģiskā grupa	Arheoloģija
Atrašanās vieta	Pārgaujas novads, Straupes pagasts, valsts galvenā autoceļa A3 Inčukalns – Valmiera – Igaunijas robeža (Valka) labajā pusē pie Baukalniem
Zemes kadastra Nr.	42820050152 42820050013

5.1. PIEMINEKĻA APRAKSTS

Baukalna viduslaiku kapsēta ir iezīmēta VKPAI zemju kartēs valsts galvenā autoceļa A3 Inčukalns – Valmiera – Igaunijas robeža (Valka) abās pusēs Baukalnā pirms Plāča. LNVM AO kolekcijā ir ziņas tikai par Baukalnā vienā ceļa pusē esošiem atradumiem, kad pēc nostāstiem 19.gadsimta beigās kalnā ir rakts un atrastas senlietas, kas aizvestas uz Rīgu, senlietas atraduši arī vietējie iedzīvotāji. Atraduma vieta kalna augstākā DR daļa. Senāk kalna galā bijis uzstādīts liels krusts, kalns tautā saukts par “krusta kalnu”. Ir nostāsti, ka Baukalnā bijusi baznīca. Kapela, visticamāk, Baukalnā minēta arī 17. gadsimta vizitācijas protokolā. Tomēr nevar izslēgt varbūtību, ka tā ir bijusi uz Batarejas kalna pilskalna pusi esošajos senkapos (Zviedru kapos). 1638.g. Sie b e g r a b e n i h r e t o d t e n a n u n t e r s c h i e d l i c h e ö r t e r , a u c h b e y d e r a l t e n k i r c h e n i n d e m b u s c h e a n d e m w e g e n a c h K l a m a n [no Lielstraupes 3 km uz ZA.]. Öfters begraben sie ihre todten ohn sein wissen und willen. Pēc Ziemeļu kara kapella bijusi nopostīta 1740.g. Die *Groß Roopschen* [46, 48], *Klein Roopschen*, *Rosen-beksche* [46, 60], *Stolbensche*, *Cudumsche* [55, 52] und *Orellesche* [Unguri 55, 41] hätten zwar in der k r i e g u n d p e s t z e i t a n u n t e r s c h i e d l i c h e , o r t e n c a p e l l e n g e h a b t , n u n m e h r a b e r b e g r u b e n s i e i h r e t o d t e n a l l e a u f d e m h i e s i g e n K i r c h s p i e l s k i r c h h o f e .

Pēc Inspekcijas materiāliem 1990.gadā Cēsu muzeja apzināšanas ekspedīcija ir pierakstījusi vairākas ziņas (vietējo iedzīvotāju ziņas) par baznīcas vietu Baukalnā valsts galvenā autoceļa A3 labajā pusē. Te VKPAI ir ņēmusi aizsardzībā teritoriju, kurā atrodas kādas ēkas pamati. Taču droši saistīt šos pamatus ar kapelas vietu ir problemātiski. Pamati orientēti Z – D virzienā, bet baznīcas vienmēr cēla A-R virzienā. Iespējams, te notikusi pārbīde, senākus nostātus sasaistot ar konkrētiem pamatiem. Taču to var noskaidrot tikai pārbaudes arheoloģiskajos izrakumos.

Baukalna viduslaiku kapsēta daļēji apaugusi ar kokiem, tās centrālajā daļā ir brīvs laukums, kurā uzcelts telekomunikāciju tornis.

Muzejos senlietas no šī pieminekļa nav nonākušas, tāpēc tā hronoloģija ir neskaidra. Domājams, šie senkapi ir Baukalna (Zviedru kapu) 13.-16. gs. kapsētas kā apbedīšanas vietas pārmantotāji un tā tikusi izmantota 17.-18. gs., līdz ar to saglabājusies tautas atmiņā.

5.2. AIZSARDZĪBAS ZONAS APRAKSTS

Tā kā Baukalna viduslaiku kapsētas robežas precīzi nav zināmas, aizsardzības zonā būtu jāatstāj viss Baukalna paugurs ar piegulošo teritoriju. Austrumos tā varētu iet pa Plāča intensīvās apbūves zonu, tad taisnā līnijā no Paleju īpašuma dienvidu stūra pāri pašvaldības mežam uz īpašuma “Lasis” ZR stūri, ietverot tā teritoriju, kur uzcelts telekomunikāciju tornis līdz pašvaldības īpašumam – vecajai ceļa vietai, pa to līdz valsts galvenajam autoceļam A3.

Šosejas otrā pusē ņemot vērā nenoteiktās ziņas par baznīcu, atradumu trūkumu un Plāča blīvo apbūvi aizsardzības zonu varētu noteikt relatīvi nelielu. Tā ietvertu pašvaldības īpašumā esošo “Baukalnu” īpašuma daļu, īpašumu “Kastaņi”, tālāk no īpašuma “Kastaņi” DR stūra taisnā līnijā pāri īpašumam ar kadastra Nr.4282 005 0013 līdz pašvaldības zemei, pāri pašvaldības zemei līdz īpašuma “Zītari” DR stūrim, pa kuru rietumu kadastra līniju pāri pašvaldības zemei līdz valsts galvenajam autoceļam A3.

Pieminekļa aizsardzības zonā ietilpst:

Zemes gabals vai tā daļa	Zemes vienības kadastra apzīmējums	Platība, ha	Īpašuma nosaukums	Īpašuma kadastra Nr.
Zemes gabala daļa	42820050152	8,35	Straupes pagasta pašvaldības z.g. Nr.4	42820050107
Zemes gabals	42820050020	0,70	Kastaņi	42820050020
Zemes gabala daļa	42820050104	0,43	Baukalnciems	42820050104
Zemes gabala daļa	42820050135	0,31	Jaunbaukalni	42820050121
Zemes gabals	42820040354	0,22	Zelderi	42820040354
Zemes gabala daļa	42820050093	0,92	Autoceļš A3	42820040288

Zemes gabals	42820050092	0,04	Radiotornis	42820050092
Zemes gabala daļa	42820050101	0,69	Baukalni	42820050101
Zemes gabala daļa	42820050126	0,15	Baukalns-Dainas	42820050126
Zemes gabals	42820040165	1,26	Lasis	42820040165
Zemes gabala daļa	42820050013	1,67	Ciedras	42820050013

Aizsardzības zonas robežpunktu koordinātas LKS-92 koordinātu sistēmā:

Nr.	X (N)	Y (E)
1	558376.37	357988.32
2	558279.08	358027.81
3	558303.89	358107.16
4	558535.30	358353.44
5	558556.64	358364.12
6	558759.33	358239.41
7	558783.51	358197.12
8	558741.07	358139.90
9	558750.39	358128.74
10	558689.15	358104.99
11	558715.02	358043.08
12	558775.32	358012.15
13	558595.14	357873.82
14	558531.22	357840.10
15	558493.32	357928.49
16	558461.23	357931.87
17	558406.35	357972.70

Pieminekļa aizsardzības zonas robežas apraksts un fotofiksācija:

Nr.	Robežposma apraksts	Robežposma fotoattēls
1-2	Līnija ZR virzienā gar pašvaldības ceļu "Baukalna iekš. ceļi"	
2-3	Līnija ZA virzienā pa nekustama īpašuma "Lasis" robežu	
3-4	Līnija ZA virzienā pa nekustamo īpašumu ar kadastra nr. 42820050152 līdz nekustamam īpašumam "Palejas" Z punktam	
4-5	Līnija ZA virzienā pa nekustama īpašuma "Palejas" robežu	
5-6	Līnija DA virzienā pa nekustama īpašuma ar kadastra nr. 42820050152	

	robežu	
6-7	Līnija DA virzienā pa nekustama īpašuma ar kadastra nr. 42820050021 robežu	
7-8	Līnija DR virzienā pa nekustama īpašuma "Bērzi" robežu	
8-9	Līnija DA virzienā pa nekustama īpašuma "Bērzi" robežu līdz valsts galvenajam autoceļam A3	
9-10	Līnija DR virzienā gar valsts galveno autoceļu A3	
10-11	Līnija D virzienā pāri valsts galvenajam autoceļam A3 līdz nekustamam īpašumam "Baukalnciems"	
11-12	Līnija DA virzienā pa nekustama īpašuma "Baukalnciems" robežu	
12-13	Līnija DR virzienā pa nekustamiem īpašumiem "Baukalnciems" un "Ciedras" līdz nekustamam īpašumam "Kastaņi"	
13-14	Līnija DR virzienā pa nekustama īpašuma "Kastaņi" robežu	
14-15	Līnija Z virzienā pa nekustama īpašuma "Kastaņi" robežu	
15-16	Līnija ZR virzienā pa nekustamo īpašumu "Baukalni" līdz nekustama īpašuma "Eglaines" DA punktam	
16-17	Līnija ZR virzienā pa nekustama īpašuma "Baukalni" robežu līdz valsts galvenajam autoceļam A3	
17-1	Līnija ZR virzienā pāri valsts galvenajam autoceļam A3	

5.3. AIZSARDZĪBAS ZONAS UZTURĒŠANAS REŽĪMA NOTEIKUMU PRIEKŠLIKUMI

- Aizsardzības zonas uzturēšana un kopšana veicama, neradot apdraudējumu Baukalna viduslaiku kapsētas un baznīcas vietas reljefam un struktūrai.
- Aizsardzības zonā mākslīgi zemes reljefa pārveidojumi un būvniecība pieļaujama, ja tā vizuāli negatīvi neietekmē un fiziski neapdraud Baukalna viduslaiku kapsētu un baznīcas vietu. Plānoto darbu projektu dokumentācija jāsaskaņo Inspekcijā. Atkarībā no plānoto darbu apjoma un veida var tikt izvirzīta prasība par arheoloģiskās izpētes nodrošināšanu.
- Inspekcijas saskaņojums nav nepieciešams dabīgās vides kopšanai, tai skaitā sauso, bojāto, vēja gāzto koku aizvākšanai un krūmāju izciršanai, ja tiek izmantota augsnes virskārtu neietekmējoša tehnika.
- Inspekcijas saskaņojums nav nepieciešams aizsardzības zonā esošo ēku uzturēšanas, remonta un atjaunošanas darbiem, teritorijas lauksaimnieciskai izmantošanai, kā arī teritorijas apsaimniekošanas pasākumiem, kas nav saistīti ar būtiskiem zemes reljefa pārveidojumiem un nerada izmaiņas kultūrvēsturiskajā vidē.
- Veicot ar zemes reljefa pārveidojumiem saistītas darbības, var atklāties jaunas arheoloģiskas liecības. Darbi tādā gadījumā jāpārtrauc un par atradumiem nekavējoties jāziņo Inspekcijai.

6. AUCIEMA VIDUSLAIKU KAPSĒTA

Kultūras piemineklis
iekļauts Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā
ar LR Kultūras ministrijas 1998.gada 29.oktobra rīkojumu Nr.128

Valsts aizsardzības Nr.	506
Vērtības grupa	Vietējas nozīmes
Tipoloģiskā grupa	Arheoloģija
Atrašanās vieta	Pārgaujas novads, Raiskuma pagasts, Auciems, valsts reģionālā autoceļa P14 Umurga - Cēsis – Līvi kreisajā pusē
Zemes kadastra Nr.	42740080215

6.1. PIEMINEKĻA APRAKSTS

Auciema viduslaiku kapsētu atrodas lauka vidū Auciemā trīsstūrī starp valsts reģionālo autoceļu P14 Umurga - Cēsis – Līvi, Cēsu un levu ielām. Kapsēta reljefā izdalās kā paaugstinājums, tajā vairākas (kādas 10) vecas rakumu (kartupeļu) bedres. Piemineklis jau sen zināms. 19.gadsimtā Auciema muižas īpašnieki kapsētas teritoriju apstādīja ar lapegļu četrstūrī, kura vidū aug arī lapegles. Kapsētas apstādītās daļas lielums ap 45 x 38 m. Aiz tās robežām apstrādāti lauki. Kapsētā ir saglabājušies divi krustakmeņi – viens atrodas vertikāli, otrs (ar jumtiņu krustiem) nogāzts guļus. Jaunus postījumus kapsētā neredz.

LNVM glabājas divi pārlauzti bronzas kaklariņķi – viens ar sedlu kāša galiem, otrs ar noplacinātiem galiem un trapecveida mēlītēm, kā arī segmentveida bronzas važturis ar apaļa griezuma važiņām un zvārguļiem. Tie

atrasti aprakstītajā vietā. Domājams, kapsētā atradusies baznīcu vizitāciju protokolos minētā Auciema kapela.

Domājams, šeit ir dubults piemineklis, viduslaiku kapsēta, kas ierīkota 11.-12. gs. latgaļu kapulauka vietā. Vēlā dzelzs laikmeta kapulauka robežas dabā neizdalās, iespējams, tas iziet ārpus kapsētas robežām. J.Apals savas apzināšanas laikā 1975.gadā kapulauka robežas ir novērtējis kā 80 x 60 m, taču nav zināmi kritēriji, pēc kuriem viņš vadījies – iespējams pēc 1975.gadā vēl esošām reljefa pazīmēm dabā. Tagad kā izteikts paaugstinājums izdalās tikai lapeglēm apstādītā teritorija. Tā atrodas neizteiktā reljefa pacēlumā.

6.2. AIZSARDZĪBAS ZONAS APRAKSTS

Tā kā nav zināmas precīzas Auciema viduslaiku kapsētas pieminekļa robeža, aizsardzības zona saglabājama relatīvi liela. Ziemeļos tā iet pa valsts reģionālo autoceļu P14 Umurga - Cēsis – Līvi. Kaut gan pagaidām nav nekādu ziņu par senlietu atradumiem autoceļa izbūves laikā, tā iet relatīvi tuvu piemineklim un tās remontu darbu laikā būtu nepieciešama arheoloģiskā uzraudzība. Dienvidos to norobežotu Cēsu iela, bet rietumos gar levu ielu ejošais grāvis, aiz kuras sākas Auciema ciema blīva apbūve. Tādejādi piemineklim ir labi dabā norobežotas aizsardzības zonas robežas.

Pieminekļa aizsardzības zonā ietilpst:

Zemes gabals vai tā daļa	Zemes vienības kadastra apzīmējums	Platība, ha	Īpašuma nosaukums	Īpašuma kadastra Nr.
Zemes gabala daļa	42740080168	0,88	P14	42740110219
Zemes gabals	42740080138	0,59	levu iela 3	42740080137
Zemes gabals	42740080220	0,15	Ūdri	42740080220
Zemes gabals	42740080221	0,20	Maijziediņi	42740080221
Zemes gabals	42740080136	0,13	Līvānu iela 2	42740080135
Zemes gabals	42740080219	0,89	Auciems-3	42740080218
Zemes gabals	42740080126	1,04	Ellītes	42740080126
Zemes gabala daļa	42740080170	0,43	V287	42740080170
Zemes gabals	42740080215	0,15	Pašvaldības starpgabali	42740080116

Aizsardzības zonas robežpunktu koordinātas LKS-92 koordinātu sistēmā:

Nr.	X (N)	Y (E)
1	569016.22	355623.83
2	569319.94	355401.79
3	569299.21	355379.40
4	569010.13	355371.40
5	569005.88	355550.42
6	569007.64	355601.94

Pieminekļa aizsardzības zonas robežas apraksts un fotofiksācija:

Nr.	Robežposma apraksts	Robežposma fotoattēls
1-2	Līnija DA virzienā gar valsts reģionālo autoceļu P14 līdz valsts vietējam autoceļam V288	
2-3	Līnija DR virzienā pāri valsts reģionālam autoceļam P14	
3-4	Līnija A virzienā gar Auciema Cēsu ielu līdz levu ielai	
4-5	Līnija Z virzienā gar levu ielu līdz nekustama īpašuma "Strautnieki" DA punktam	
5-6	Līnija D virzienā pa nekustama īpašuma "Strautnieki" robežu līdz valsts reģionālam autoceļam P14	
6-1	Līnija ZA virzienā pāri valsts reģionālam autoceļam P14	

6.3. AIZSARDZĪBAS ZONAS UZTURĒŠANAS REŽĪMA NOTEIKUMU PRIEKŠLIKUMI

- Aizsardzības zonas uzturēšana un kopšana veicama, neradot apdraudējumu Auciema viduslaiku kapsētas ārējam veidolam un struktūrai.
- Aizsardzības zonā mākslīgi zemes reljefa pārveidojumi un būvniecība pieļaujama, ja tā vizuāli negatīvi neietekmē un fiziski neapdraud Auciema viduslaiku kapsētu. Plānoto darbu projektu dokumentācija jāsaskaņo Inspekcijā. Atkarībā no plānoto darbu apjoma un veida var tikt izvirzīta prasība par arheoloģiskās izpētes nodrošināšanu.

- Inspekcijas saskaņojums nav nepieciešams aizsardzības zonā esošo ēku uzturēšanas, remonta un atjaunošanas darbiem, teritorijas lauksaimnieciskai izmantošanai, kā arī teritorijas apsaimniekošanas pasākumiem, kas nav saistīti ar būtiskiem zemes reljefa pārveidojumiem un nerada izmaiņas kultūrvēsturiskajā vidē.
- Veicot ar zemes reljefa pārveidojumiem saistītas darbības, var atklāties jaunas arheoloģiskas liecības. Darbi tādā gadījumā jāpārtrauc un par atradumiem nekavējoties jāziņo Inspekcijai.

7. RŪJU VIDUSLAIKU KAPSĒTA (LIELAIS KALNS)

Kultūras piemineklis
iekļauts Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā
ar LR Kultūras ministrijas 1998.gada 29.oktobra rīkojumu Nr.128

Valsts aizsardzības Nr.	517
Vērtības grupa	Vietējās nozīmes
Tipoloģiskā grupa	Arheoloģija
Atrašanās vieta	Pārgaujas novads, Raiskuma pagasts, pie Jaunrūjām
Zemes kadastra Nr.	42740070232

7.1. PIEMINEKĻA APRAKSTS

Rūju viduslaiku kapsēta atrodas valsts reģionālā autoceļa P14 Umurga - Cēsis - Līvi malā pie Jaunrūjām, Čukuriem un Auziņām. "Lielais kalns" kā tikusi saukta Rūju kapsēta ir līdz 10 m augsts Z – D virzienā orientēts paugurs. Tā garums ap 180 m, platums ap 90 m. Paugura dienvidu daļa augstāka, augstākās daļas garums ap 90 m, platums ap 40 m. No paugura augstākās daļas relatīvi neskarts ir tā dienvidu gals ap 30 m

garumā, kaut arī tajā redzamas daudzas senas rakumu vai kartupeļu bedres. Paugura augstākās daļas ziemeļu gals norakts grantī vairāku metru dziļumā.

Vienīgās ziņas par atradumiem ir Ostupes 1929.gada 1.jūlija ziņojums, ka bērni pēc grants rakšanas ir atraduši galvaskausu un vēlāk pieaugušie dzelzs nazi. Citādi ilgstošajos grants rakšanas darbos nekas nav atrasts.

Rūju viduslaiku kapsēta ir visticamāk bijusi īslaicīga apbedīšanas vieta, kur ierakti nedaudzi apbedījumi, jeb arī kapi koncentrējās pakalna pašā grantī nenoraktajā dienvidu galā. Jāatzīmē, ka 2,2 – 2,3 km attālumā ir Auciema viduslaiku kapsēta, kas kalpojusi kā apkārtnes galvenā apbedīšanas vieta. Pēc pārbaudes izrakumu veikšanas, ja neatklājas apbedījumi nepostītajā daļā Rūju viduslaiku kapsētu varētu svītrot no aizsargājamo kultūras pieminekļu saraksta.

7.2. AIZSARDZĪBAS ZONAS APRAKSTS

Lai gan arheoloģiski piemineklim izcilas vērtības nav, tomēr tas labi ainaviski izdalās apkārtņē, it īpaši braucot pa valsts reģionālo autoceļu P14 Umurga - Cēsis - Līvi. Lai saglabātu skatu uz pieminekli no visām pusēm individuālā aizsardzības zona nosakāma, ietverot gandrīz visu Rūju zemes vienību, izņemot tā dienvidu daļu. Austrumu pusē robeža pa grāvi, tad taisnā līnijā gar "Auziņas" augļu dārza rietumu malu taisnā līnijā līdz valsts reģionālām autoceļam P14, bet autoceļu neiekļaujot aizsargjoslā (aizsardzības zonā).

Pieminekļa aizsardzības zonā ietilpst:

Zemes gabals vai tā daļa	Zemes vienības kadastra apzīmējums	Platība, ha	Īpašuma nosaukums	Īpašuma kadastra Nr.
Zemes gabala daļa	42740070087	1,62	Auziņas	42740070087
Zemes gabala daļa	42740070232	9,12	Rūjas	42740070232
Zemes gabala daļa	42740070089	0,88	Auziņas	42740070089

Aizsardzības zonas robežpunktu koordinātas LKS-92 koordinātu sistēmā:

Nr.	X (N)	Y (E)
1	566984.52	356504.30
2	567047.83	356675.50
3	567071.07	356738.31
4	567195.77	356891.43
5	567419.98	356758.69
6	567218.04	356414.78
7	567146.99	356435.27

Pieminekļa aizsardzības zonas robežas apraksts un fotofiksācija:

Nr.	Robežposma apraksts	Robežposma fotoattēls
1-2	Līnija Z virzienā pa nekustama īpašuma "Čukuri" robežu	
2-3	Līnija Z virzienā pa nekustama īpašuma "Rūjas" robežu	
3-4	Līnija ZA virzienā pa nekustama īpašuma "Rūjas" robežu	
4-5	Līnija DA virzienā pa nekustamo īpašumu "Rūjas" līdz nekustama īpašuma "Rūjas" A punktam	
5-6	Līnija DR virzienā pa nekustamo īpašumu "Auziņas" līdz valsts reģionālam autoceļam P14	
6-1	Līnija R virzienā gar valsts reģionālo autoceļu P14	

7.3. AIZSARDZĪBAS ZONAS UZTURĒŠANAS REŽĪMA NOTEIKUMU PRIEKŠLIKUMI

- Aizsardzības zonas uzturēšana un kopšana veicama, neradot apdraudējumu Rūju viduslaiku kapsētas ārējam veidolam un struktūrai.
- Aizsardzības zonā mākslīgi zemes reljefa pārveidojumi, ceļa pārbūves darbi un būvniecība pieļaujama, ja tā vizuāli negatīvi neietekmē un fiziski neapdraud Rūju viduslaiku kapsētu. Plānoto darbu projektu dokumentācija jāsaskaņo Inspekcijā. Atkarībā no plānoto darbu apjoma un veida var tikt izvirzīta prasība par arheoloģiskās izpētes nodrošināšanu.
- Inspekcijas saskaņojums nav nepieciešams dabīgās vides kopšanai, tai skaitā sauso, bojāto, vēja gāzto koku aizvākšanai un krūmāju izciršanai, ja tiek izmantota augsnes virskārtnu neietekmējoša tehnika.
- Veicot ar zemes reljefa pārveidojumiem saistītas darbības, var atklāties jaunas arheoloģiskas liecības. Darbi tādā gadījumā jāpārtrauc un par atradumiem nekavējoties jāziņo Inspekcijai.

8. URELES PILSKALNS (BAZNĪCAS KALNS), ZAĻKALNU SENKAPI

Kultūras piemineklis
iekļauts Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā
ar LR Kultūras ministrijas 1998.gada 29.oktobra rīkojumu Nr.128

Valsts aizsardzības Nr.	522 Ureles pilskalns (Baznīcas kalns)
Vērtības grupa	Valsts nozīmes
Tipoloģiskā grupa	Arheoloģija
Atrašanās vieta	Pārgaujas novads, Raiskuma pagasts, pie Rozēm
Zemes kadastra Nr.	42740070102
Valsts aizsardzības Nr.	524 Zaļkalnu senkapi
Vērtības grupa	Valsts nozīmes
Tipoloģiskā grupa	Arheoloģija
Atrašanās vieta	Pārgaujas novads, Raiskuma pagasts, pie Zaļkalniem
Zemes kadastra Nr.	42740070249 42740070274

8.1. PIEMINEKĻA APRAKSTS

Ureles pilskalns ir vairakkārt aprakstīts, labi pazīstams. Pilskalns bijis apdzīvots vēlajā dzelzs laikmetā un divas reizes minēts Indriķa Livonijas hronikā. Ir teikta par kalnā nogrimušu baznīcu. Detalizēts tā apraksts un uzmērojums publicēts E.Brastiņa Latvijas pilskalnu 4.sējuma "Latvijas pilskalni. Vidzeme".

Pilskalns labi saskatāms LIDAR. Tas paceļas apmēram 30 m pāri apkārtni, pašlaik apaudzis ar mežu, bet 20. gadsimta 20.gados tas bijis klajš. Pilskalna platums ir ap 55 m garš un ap 30 m plats, tā rietumu galā ir terase jeb priekšpils, no kuras gar kalna dienvidu malu ved uzeja pilskalnā. Pilskalna plakuma centrā ir labi saskatāms četrstūrainais rakums, kurš labi redzams arī LIDAR. Grāvis ir ap 0,5 m dziļš, daļēji aizmilzis. Grāvis norobežo ap 9x9 m lielu kvadrātu. E.Brastiņš to nav minējis, viņš piemin tikai šķērsām pilskalnā pārrakto grāvi, ko izracis Ungurmuižas barons. Arī tas ir saskatāms LIDAR. Tātad šis ir jaunāks rakums.

Pie pilskalna senpilsēta nav konstatēta.

Pilskalns ainaviski izceļas ainavā braucot pa valsts reģionālo autoceļu P14 Umurga – Cēsis - Līvi, kā arī no dienvidu puses, braucot gar Ungura ezeru uz Lielstraupi un Straupi. Rietumu pusē pilskalnā piekļaujas lielāks meža masīvs.

Zaļkalnu senkapu vietu sameklējām pēc Inspekcijas zemes ierīcības plānos iezīmētās vietas. Mulsināja tas, ka minētajā vietā nevar saskatīt akmeņus no krāvuma (tarandas) konstrukcijām.

LNVM AO kolekcijā ir L.Ostupes 1929.gada apraksts un tarandas uzmērojumi, kur redzami daudzi akmeņi, to esamību apliecina arī uzņemtās fotogrāfijas. Akmeņu krāvuma garums pēc uzmērojuma ir bijis ap 34 m, platums ap 7 - 8 m. Tas stiepjas DR – ZA virzienā. Diemžēl uzmērojums nav piesiets konkrētam orientierim un pēc tā krāvuma precīzu teritoriju nav iespējams noteikt. Kā var spriest pēc 1963.gada Jāņa Graudoņa ziņojuma noprotams, ka viņš kopā ar igauņu arheologiem jau tad tarandu saskatīt nav varējis.

Pirmā doma bija, ka krāvums nopostīts apmēram pirms 10 gadiem, kad tikusi noplanēta Ungura (Rustēga) ezera piekraste, tomēr zemes planēšanas darbi neskāra visu kartēs apzīmēto pieminekļa teritoriju.

LIDAR redzams ap 35 – 40 m garš un ap 8 m plats A/DA – R/ZR virzienā orientēts paaugstinājums starp ceļu un ezeru, kur vajadzēja atrasties akmeņu krāvumam. Arī dabā tas labi iezīmējās kā apmēram 0,5 m augsts reljefa pacēlums, kurš visumā atbilst tarandas izmēriem. Atrisinājums rodams P.V. inventarizācijas lietā Nr. 600, kurā atrodams H.Riekstiņa 1930.gada apsekojums pēc postījumiem kapulaukā. Rustēgu (Zaļkalnu) māju nomnieks visus akmeņus bija izlauzis, lielos sašķēlis un sakrāvis kaudzēs. To apliecina divas uzņemtās fotogrāfijas. Vēlāk pēc nomnieka lūguma P.V. atļāva akmeņus izmantot būvēm. Līdz ar to krāvuma teritorijā akmeņi vairs nav saskatāmi. Tā kā dziļāk varētu būt saglabājušās neskartas krāvuma konstrukcijas un senlietas, P.V. nolēma akmeņu krāvumu atstāt aizsardzībā.

Akmeņu krāvumu kapulaukos, it īpaši hronoloģiski vēlākajos ir sastopami kalcinēti kauli, ogles, un arī senlietas ārpus akmeņu iežogojuma robežām, bet tikai dažu metru attālumā. Citi akmeņu krāvumu kapulauki pieminekļa tuvumā nav zināmi.

Tātad visticamāk reljefa paaugstinājums ir stipri sapostītā akmeņu krāvuma kapulauka vieta. Tas visumā atbilst Inspekcijas noteiktajai pieminekļa teritorijai.

8.2. AIZSARDZĪBAS ZONAS APRAKSTS

Priekšlikums abiem kultūras pieminekļiem noteikt vienu aizsargjoslu (aizsardzības zonu).

Ievērojot Ureles pilskalna ainaviskumu tā aizsardzības zonā atstājama visa teritorija starp pa valsts reģionālo autoceļu P14 Umurga – Cēsis – Līvi, bet pašu autoceļu aizsargjoslā neiekļaujot un valsts vietējo autoceļu V280 Unguri – Lielstraupe - Brasla. Rietumu, t.i., meža pusē to varētu vilkt pa kadastra zemes līniju.

Dienvidaustrumos aizsardzības zonu norobežotu Ungura (Rustēga) ezera krasts.

Pieminekļa aizsardzības zonā ietilpst:

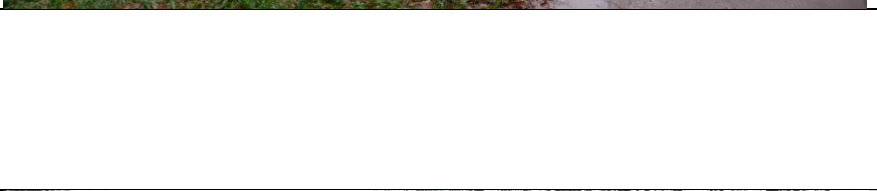

Zemes gabals vai tā daļa	Zemes vienības kadastra apzīmējums	Platība, ha	Īpašuma nosaukums	Īpašuma kadastra Nr.
Zemes gabala daļa	42800100015	17,95	Vecsulaiņi	42800100015
Zemes gabals	42740070249	0,93	Lejas Zaļkalni	42740070249
Zemes gabals	42740070207	1,22	Autoceļš V280	42740070207
Zemes gabals	42740070253	2,92	Zaļkalni M	42740070253
Zemes gabala daļa	42800100016	1,04	Brenči	42800100017
Zemes gabals	42740070250	1,15	Kalna Rustēgi	42740070250
Zemes gabals	42740070274	0,69	Kalna Rustēgi	42740070250
Zemes gabala daļa	42800100054	0,39	Autoceļš V280	42800100054
Zemes gabals	42740070102	13,17	Rozes	42740070102
Zemes gabals	42740070229	0,46	Pļavas	42740070229
Zemes gabals	42740070144	2,01	Gerberas	42740070053

Aizsardzības zonas robežpunktu koordinātas LKS-92 koordinātu sistēmā:

Nr.	X (N)	Y (E)
1	564342.88	356748.37
2	564296.36	356780.66
3	564111.30	357458.61
4	564400.10	357641.04
5	564431.54	357611.89
6	564603.13	357477.72
7	564823.32	357329.96
8	564901.23	357296.15
9	564991.85	357257.13
10	565012.01	357249.17
11	564675.56	357021.46
12	564685.90	356973.39
13	564499.52	356827.74
14	564475.13	356726.11

Pieminekļa aizsardzības zonas robežas apraksts un fotofiksācija:

Nr.	Robežposma apraksts	Robežposma fotoattēls
1-2	Līnija ZR virzienā pa nekustama īpašuma "Vecsulaiņi" robežu	
2-3	Līnija Z virzienā pa nekustamo īpašumu "Vecsulaiņi"	
3-4	Līnija A virzienā pa nekustama īpašuma "Vecsulaiņi" robežu līdz valsts reģionālam ceļam P14	

<p>4-10</p>	<p>Līnija DA virzienā gar valsts reģionālo autoceļu P14 līdz valsts vietējam autoceļam V280</p>	
<p>10-11</p>	<p>Līnija DR virzienā gar valsts vietējo autoceļu V280</p>	
<p>11-12</p>	<p>Līnija D virzienā pa nekustama īpašuma "Lejas Zaļkalni" robežu līdz Unguru ezeram</p>	
<p>12-14</p>	<p>Līnija DR virzienā gar Ungura ezeru</p>	
<p>14-1</p>	<p>Līnija ZR virzienā pa nekustamo īpašumu</p>	

	"Brenči" pāri valsts vietējam autoceļam V280 līdz nekustama īpašuma "Vecsulaiņi" D punktam	
--	--	--

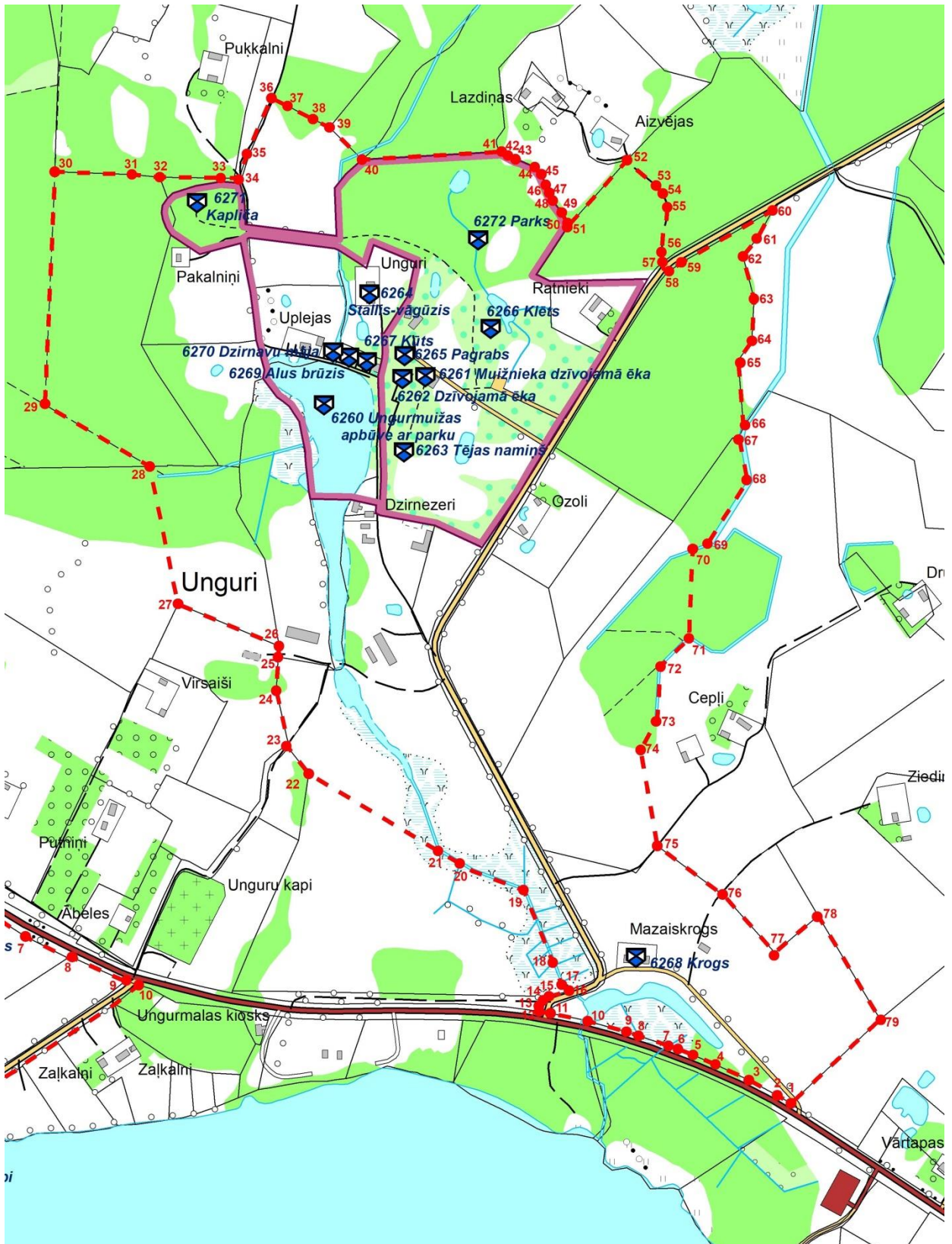
8.3. AIZSARDZĪBAS ZONAS UZTURĒŠANAS REŽĪMA NOTEIKUMU PRIEKŠLIKUMI

- Aizsardzības zonas uzturēšana un kopšana veicama, neradot apdraudējumu Ureles pilskalna (Baznīcas kalna) un Zaļkalnu senkapu reljefam un struktūrai.
- 50 m attālumā ap Zaļkalnu senkapiem ar zemes reljefa pārveidojumiem un struktūras izmaiņām saistītu darbu laikā jānodrošina arheoloģiskā uzraudzība, kas atsedzoties liecībām par senajiem apbedījumiem, aizstājama ar arheoloģiskajiem izrakumiem.
- Aizsardzības zonā mākslīgi zemes reljefa pārveidojumi, ceļa pārbūves darbi un būvniecība pieļaujama, ja tā vizuāli negatīvi neietekmē un fiziski neapdraud senkapus. Plānoto darbu projektu dokumentācija jāsaskaņo Inspekcijā. Atkarībā no plānoto darbu apjoma un veida var tikt izvirzīta prasība par arheoloģiskās izpētes nodrošināšanu.
- Inspekcijas saskaņojums nav nepieciešams dabīgās vides kopšanai, tai skaitā sauso, bojāto, vēja gāzto koku aizvākšanai un krūmāju izciršanai, ja tiek izmantota augsnes virskārtu neietekmējoša tehnika.
- Inspekcijas saskaņojums nav nepieciešams aizsardzības zonā esošo ēku uzturēšanas, remonta un atjaunošanas darbiem, teritorijas lauksaimnieciskai izmantošanai, kā arī teritorijas apsaimniekošanas pasākumiem, kas nav saistīti ar būtiskiem zemes reljefa pārveidojumiem un nerada izmaiņas kultūrvēsturiskajā vidē.
- Veicot ar zemes reljefa pārveidojumiem saistītas darbības, var atklāties jaunas arheoloģiskas liecības. Darbi tādā gadījumā jāpārtrauc un par atradumiem nekavējoties jāziņo Inspekcijai.

9. UNGURMUIŽAS APBŪVE AR PARKU, KROGS

Kultūras piemineklis
iekļauts Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā
ar LR Kultūras ministrijas 1998.gada 29.oktobra rīkojumu Nr.128

Nosaukums	Ungurmuižas apbūve ar parku
Valsts aizsardzības Nr.	6260
Vērtības grupa	Valsts nozīmes
Tipoloģiskā grupa	Arhitektūra
Atrašanās vieta	Pārgaujas novads, Raiskuma pagasts, Ungurmuiža
Zemes kadastra Nr.	42740070188, 42740070002, 42740070200, 42740070004, 42740070265, 42740070176, 42800090243
Nosaukums	Krogs
Valsts aizsardzības Nr.	6268
Vērtības grupa	Valsts nozīmes
Tipoloģiskā grupa	Arhitektūra
Atrašanās vieta	Pārgaujas novads, Raiskuma pagasts, Ungurmuiža
Zemes kadastra Nr.	42740070146
Būves kadastra Nr.	42740070146001

Ungurmuižas apbūvē ar parku ietilpstošie kultūras pieminekļi:

Muižnieka dzīvojamā ēka	
Valsts aizsardzības Nr.	6261
Vērtības grupa	Valsts nozīmes
Tipoloģiskā grupa	Arhitektūra
Atrašanās vieta	Pārgaujas novads, Raiskuma pagasts, Ungurmuiža
Zemes kadastra Nr.	42740070188
Būves kadastra Nr.	42740070188001
Dzīvojamā ēka (Vecā skola)	
Valsts aizsardzības Nr.	6262
Vērtības grupa	Valsts nozīmes
Tipoloģiskā grupa	Arhitektūra
Atrašanās vieta	Pārgaujas novads, Raiskuma pagasts, Ungurmuiža
Zemes kadastra Nr.	42740070188
Būves kadastra Nr.	42740070188003
Tējas namiņš	
Valsts aizsardzības Nr.	6263
Vērtības grupa	Valsts nozīmes
Tipoloģiskā grupa	Arhitektūra
Atrašanās vieta	Pārgaujas novads, Raiskuma pagasts, Ungurmuiža
Zemes kadastra Nr.	42740070188
Būves kadastra Nr.	42740070188007
Stallis - vāgūzis	
Valsts aizsardzības Nr.	6264
Vērtības grupa	Valsts nozīmes
Tipoloģiskā grupa	Arhitektūra
Atrašanās vieta	Pārgaujas novads, Raiskuma pagasts, Ungurmuiža
Zemes kadastra Nr.	42740070178
Būves kadastra Nr.	42740070188002
Pagrabs (Ledus pagrabs)	
Valsts aizsardzības Nr.	6265
Vērtības grupa	Vietējas nozīmes
Tipoloģiskā grupa	Arhitektūra
Atrašanās vieta	Pārgaujas novads, Raiskuma pagasts, Ungurmuiža
Zemes kadastra Nr.	42740070188

Būves kadastra Nr.	42740070188005
Klēts	
Valsts aizsardzības Nr.	6266
Vērtības grupa	Valsts nozīmes
Tipoloģiskā grupa	Arhitektūra
Atrašanās vieta	Pārgaujas novads, Raiskuma pagasts, Ungurmuiža
Zemes kadastra Nr.	42740070188
Būves kadastra Nr.	42740070188006
Kūts	
Valsts aizsardzības Nr.	6267
Vērtības grupa	Vietējas nozīmes
Tipoloģiskā grupa	Arhitektūra
Atrašanās vieta	Pārgaujas novads, Raiskuma pagasts, Ungurmuiža
Zemes kadastra Nr.	42740070002
Būves kadastra Nr.	42740070002003
Alus brūzis	
Valsts aizsardzības Nr.	6269
Vērtības grupa	Vietējas nozīmes
Tipoloģiskā grupa	Arhitektūra
Atrašanās vieta	Pārgaujas novads, Raiskuma pagasts, Ungurmuiža
Zemes kadastra Nr.	42740070002
Būves kadastra Nr.	42740070002001
Dzirnavu māja	
Valsts aizsardzības Nr.	6270
Vērtības grupa	Vietējas nozīmes
Tipoloģiskā grupa	Arhitektūra
Atrašanās vieta	Pārgaujas novads, Raiskuma pagasts, Ungurmuiža
Zemes kadastra Nr.	42740070002
Būves kadastra Nr.	42740070002005
Kapliča	
Valsts aizsardzības Nr.	6271
Vērtības grupa	Valsts nozīmes
Tipoloģiskā grupa	Arhitektūra
Atrašanās vieta	Pārgaujas novads, Raiskuma pagasts, Ungurmuiža
Zemes kadastra Nr.	42740070188

Parks	
Valsts aizsardzības Nr.	6272
Vērtības grupa	Valsts nozīmes
Tipoloģiskā grupa	Arhitektūra
Atrašanās vieta	Pārgaujas novads, Raiskuma pagasts, Ungurmuiža
Zemes kadastra Nr.	42740070188, 42740070176

9.1. PIEMINEKĻA APRAKSTS

Ungurmuižas komplekss un Krogs atrodas Pārgaujas novada lauku teritorijā, kur apkārtējās teritorijās dominē lauksaimniecības, meža un ūdens teritorijas, atsevišķas viensētas. Kultūras pieminekļi atrodas Gaujas nacionālā parka teritorijā.

Ungurmuiža ir harmonisks koka ēku ansamblis, milzu ozolu ieskaits, kas ieņem nozīmīgu vietu Latvijas kultūras pieminekļu mantojuma vidū. Muižas ansamblis un krogs atrodas netālu no Ungura (Rustēgs) ezera, pie valsts reģionālā autoceļa P14 Umurga–Cēsis–Līvi.

2017.gadā izstrādāta “Ungurmuižas attīstības stratēģija 2017. – 2025.gadam” (turpmāk - Stratēģija), kas apstiprināta Pārgaujas novada 21.06.2017. domes sēdē (protokols Nr.9, 3.§). Stratēģijas mērķis ir nodrošināt kultūras pieminekļa profesionālu un ilgtspējīgu darbību, atbilstoši tā misijai, darbības mērķiem un uzdevumiem, kā arī celt muižas konkurētspēju kultūras tirgū.

Krogs (Nr.6268), kurš tika saukts arī par “mazo krogu” atrodas pie agrākā pasta ceļa. Pie kroga sākas 1,5 km gara aleja uz Ungurmuižas apbūvi. Krogs savulaik labi iekārtots un uzturēts, tas savu nozīmi zaudēja līdz ar dzelzceļa darbības uzsākšanu. Krogs ir pārbūvēts, pagarinot jumta pārslaidumu, izveidota nojume kroga galā, ko balstīja stabi. 2003.gadā krogs tika rekonstruēts, ēkas apjoms un raksturs daļēji saglabāts, uzlikts kārnīņu jumts. Krogs atrodas privātpašumā, piederība – fiziska persona.

9.2. AIZSARDZĪBAS ZONAS APRAKSTS

Izstrādājot individuālo aizsargjoslu (aizsardzības zonu) tiek nolemts izstrādāt vienu kopēju aizsardzības zonu ap Ungurmuižas apbūvi ar parku un Krogu, tādejādi nosakot šim apbūves kompleksam kopējus aizsardzības zonas uzturēšanas režīmu noteikumus.

Nosakot individuālo aizsargjoslu (aizsardzības zonu) ņemta vērā:

- ❑ Ungurmuižas ēku vēsturiskā plānojuma struktūra;
- ❑ ēku un tām piegulošās vēsturiskās vides dabiskās robežas;
- ❑ iespēja piekļūt kultūras pieminekļiem;
- ❑ kultūrvēsturiskās ainavas saglabāšanas nepieciešamība;
- ❑ kultūras pieminekļu redzamība no dažādiem skatu, galvenokārt atklātu skatu, punktiem un redzamību no kultūras pieminekļa.

Kultūras pieminekļu pieejamību nodrošina valsts reģionālais autoceļš P14 Umurga–Cēsis–Līvi un pašvaldības ceļš, gar kuru iestādīta koku aleja, aizsardzības zona noteikta no pašvaldības ceļa uz abām pusēm, lai saglabātu galvenos atklātos skatu punktus. Aizsardzības zonas robeža DA pusē tiek noteikta pa kultūras pieminekļa Ungurmuiža teritorijas robežu.

Arhitektūras pieminekļa Krogs zemes vienība visa iekļauta aizsardzības zonā.

Pieminekļa aizsardzības zonā ietilpst:

Zemes gabals vai tā daļa	Zemes vienības kadastra apzīmējums	Platība, ha	Īpašuma nosaukums	Īpašuma kadastra Nr.
Zemes gabala daļa	42740070188	24,28	Ungurmuiža	42740070188
Zemes gabals	42740070002	4,32	Uplejas	42740070002
Zemes gabala daļa	42740070197	2,57	V286	42740060009
Zemes gabals	42740070245	8,92	Gaujas NP Raiskums	42740030058
Zemes gabals	42740070200	0,13	Unguri-Barona kapi	42740070200
Zemes gabala daļa	42740070184	3,96	Rustēgs	42740070006
Zemes gabals	42740070146	12,53	Mazaiskrogs	42740070146
Zemes gabals	42740070004	0,23	Dzirnezeri	42740070004
Zemes gabals	42740070152	1,02	Rustēgs	42740070006
Zemes gabals	42740070195	0,75	Rustēgs	42740070006
Zemes gabals	42740070265	1,03	Unguri	42740070178
Zemes gabals	42740070176	1,36	Ratnieki	42740070176
Zemes gabals	42740070151	2,40	Ozoli (U)	42740070151
Zemes gabals	42740070166	2,56	Pakalniņi	42740070166
Zemes gabals	42740070005	2,94	Bērziņi1	42740070005
Zemes gabals	42740070049	4,47	Rustēgs	42740070006
Zemes gabals	42740070257	4,48	Jaunuzoli	42740070257
Zemes gabals	42740070282	0,09	-	42740070281
Zemes gabals	42740070178	1,52	Unguri	42740070178
Zemes gabala daļa	42800090243	8,76	Gaujas NP Stalbe	42800090246
Zemes gabala daļa	42740070194	2,68	Gaujas NP Raiskums	42740030058
Zemes gabala daļa	42740070006	12,24	Rustēgs	42740070006
Zemes gabala daļa	42740070160	10,58	Cepļi	42740070160
Zemes gabals	42740070258	2,43	Vendi	42740070258

Aizsardzības zonas robežpunktu koordinātas LKS-92 koordinātu sistēmā:

Nr.	X (N)	Y (E)	Nr.	X (N)	Y (E)	Nr.	X (N)	Y (E)
1	566097.87	357052.43	28	565030.29	358112.14	55	565892.12	358543.66
2	566075.27	357065.96	29	564856.02	358216.23	56	565882.33	358468.61
3	566027.82	357091.40	30	564872.09	358602.48	57	565883.88	358451.92
4	565972.24	357117.22	31	565001.02	358597.76	58	565894.98	358436.50
5	565934.95	357133.09	32	565047.20	358593.29	59	565915.68	358451.36
6	565909.78	357143.23	33	565148.50	358591.87	60	566067.40	358538.04
7	565894.37	357148.33	34	565178.76	358589.10	61	566041.21	358490.84
8	565844.36	357164.90	35	565192.22	358632.06	62	566017.95	358461.38
9	565824.01	357171.64	36	565233.16	358725.06	63	566036.35	358390.81
10	565759.67	357189.10	37	565260.00	358711.38	64	566033.03	358320.66
11	565697.47	357202.27	38	565301.95	358690.00	65	566013.78	358284.60
12	565678.46	357205.48	39	565329.46	358675.99	66	566021.54	358180.67
13	565678.44	357214.07	40	565384.09	358622.60	67	566010.43	358156.86

14	565685.39	357223.93	41	565615.96	358635.72	68	566024.18	358089.65
15	565694.99	357230.69	42	565626.88	358629.30	69	565959.12	357983.45
16	565728.61	357239.92	43	565639.33	358623.03	70	565934.22	357974.76
17	565716.31	357249.96	44	565671.83	358610.04	71	565928.09	357826.19
18	565701.33	357287.01	45	565682.10	358598.48	72	565880.85	357779.25
19	565653.04	357407.10	46	565689.80	358580.50	73	565873.21	357687.96
20	565546.83	357451.25	47	565695.58	358567.34	74	565847.76	357640.45
21	565510.26	357472.55	48	565701.36	358554.18	75	565875.42	357480.86
22	565295.31	357600.64	49	565716.13	358534.27	76	565984.31	357400.23
23	565258.05	357646.59	50	565725.76	358516.94	77	566070.03	357298.63
24	565241.22	357739.00	51	565725.50	358510.04	78	566141.47	357362.93
25	565244.49	357794.97	52	565825.23	358621.59	79	566247.83	357191.48
26	565245.91	357813.18	53	565873.13	358579.26			
27	565077.36	357883.17	54	565884.41	358566.21			

Pieminekļa aizsardzības zonas robežas apraksts un fotofiksācija:

Nr.	Robežposma apraksts	Robežposma fotoattēls
1-12	Līnija ZR virzienā gar valsts reģionālo autoceļu P14 līdz pašvaldības ceļam Mazaiskrogs - Irbēni	
12-16	Līnija ZA virzienā gar pašvaldības ceļu Mazaiskrogs - Irbēni	

<p>16-21</p>	<p>Līnija ZR virzienā pa nekustamo īpašumu "Rustēgs" gar grāvi</p>	
<p>21-22</p>	<p>Līnija ZR virzienā pa nekustamo īpašumu "Rustēgs"</p>	
<p>22-26</p>	<p>Līnija ZR virzienā pa nekustama īpašuma "Rustēgs" robežu</p>	
<p>26-27</p>	<p>Līnija R virzienā pa nekustama īpašuma "Rustēgs" robežu</p>	

		
27-28	Līnija Z virzienā pa nekustamo īpašumu "Rustēgs" līdz meža stigai	
28-30	Līnija ZA virzienā pa nekustamo īpašumu "Gaujas NP Stalbe" gar meža stigu	
30-32	Līnija ZA virzienā pa nekustamo īpašumu "Gaujas NP Stalbe" gar meža stigu līdz nekustama īpašuma "Puķkalni" DR punktam	
32-34	Līnija R virzienā pa nekustama īpašuma "Puķkalni" robežu	
34-36	Līnija ZR virzienā pa nekustama īpašuma "Ungurmuiža" robežu	
36-40	Līnija DR virzienā pa nekustama īpašuma "Dzirnezeri" robežu	
40-41	Līnija A virzienā pa nekustamo īpašumu	

	“Ungurmuiža”	
41-51	Līnija DA virzienā pa nekustama īpašuma “Ungurmuiža” robežu	
51-52	Līnija DR virzienā pa nekustamo īpašumu “Gaujas NP Raiskums”	
52-58	Līnija DR virzienā pa nekustamo īpašumu “Gaujas NP Raiskums” gar piebraucamo ceļu līdz pašvaldības autoceļam Mazaiskrogs - Irbēni	
58-60	Līnija ZA virzienā pa nekustama īpašuma “Gaujas NP Raiskums” robežu gar pašvaldības ceļu Mazaiskrogs - Irbēni	
60-67	Līnija DR virzienā pa nekustama īpašuma “Gaujas NP Raiskums” robežu	
67-70	Līnija D virzienā pa nekustamo īpašumu “Cepļi” gar grāvi	

<p>70-71</p>	<p>Līnija DA virzienā pa nekustamo īpašumu "Cepļi"</p>	
<p>71-74</p>	<p>Līnija DA virzienā pa nekustamo īpašumu "Cepļi" gar meža puduri</p>	
<p>74-75</p>	<p>Līnija DA virzienā pa nekustamo īpašumu "Cepļi" līdz nekustama īpašuma "Mazaiskrogs" Z punktam</p>	

75-77	Līnija DA virzienā pa nekustama īpašuma "Mazaiskrogs" robežu	
77-78	Līnija ZA virzienā pa nekustama īpašuma "Mazaiskrogs" robežu	
78-79	Līnija DA virzienā pa nekustama īpašuma "Mazaiskrogs" robežu	
79-1	Līnija DR virzienā pa nekustama īpašuma "Mazaiskrogs" robežu līdz valsts reģionālam autoceļam P14	

9.3. AIZSARDZĪBAS ZONAS UZTURĒŠANAS REŽĪMA NOTEIKUMU PRIEKŠLIKUMI

Saglabājamās kultūrvēsturiskās ainavas vērtības kultūras pieminekļu aizsardzības zonā ir:

- raksturīgās ainaviskās vides (reljefs, dabīgās un mākslīgās ūdens teces un tilpes, zaļumu sistēma un raksturs) un vēsturisko izveidojumu (ūdenskrātuvi, lauku, parku, apstādījumu) sistēma;
- vēsturiski nozīmīgā plānojuma struktūra – ceļu un ielu tīkls, apbūves principu sistēma, ēku izvietojums lauku sētās, zemesgabalu vēsturiskā dalījuma struktūru, zemes gabalu forma, lielums, iekārtojums, pagalmu, dārzu ainaviski brīvā kompozīcija;
- arhitektoniski telpiskā struktūra – apbūves izveidojums, apbūves panorāma un siluets raksturīgos skatos un ceļu perspektīvās, kas nodrošina kultūrvēsturiskās ainavas, tostarp kultūras pieminekļu vizuālo uztveri;
- kultūrvēsturiski vērtīgās un vēsturiskās apbūves ārējais veidols (ēku tradicionālie apjomi un proporcijas, to augstums, jumtu ģeometrija, fasāžu dalījums, būvniecības laikam tipiskais materiāls un būvdetaļu lietojums);
- raksturīgie vides veidošanas un labiekārtojuma elementi: žogi, kas atbilst vēsturiskajām novada īpatnībām un funkcionālajam pielietojumam, ceļu (ceļiņu) un laukumu ieseguma materiāli u.tml., vēsturiskais apstādījumu raksturs ar apkārtnē izplatītiem un tradicionāliem augiem;
- kultūrslānis.

Aizsardzības zonas uzturēšanas režīms

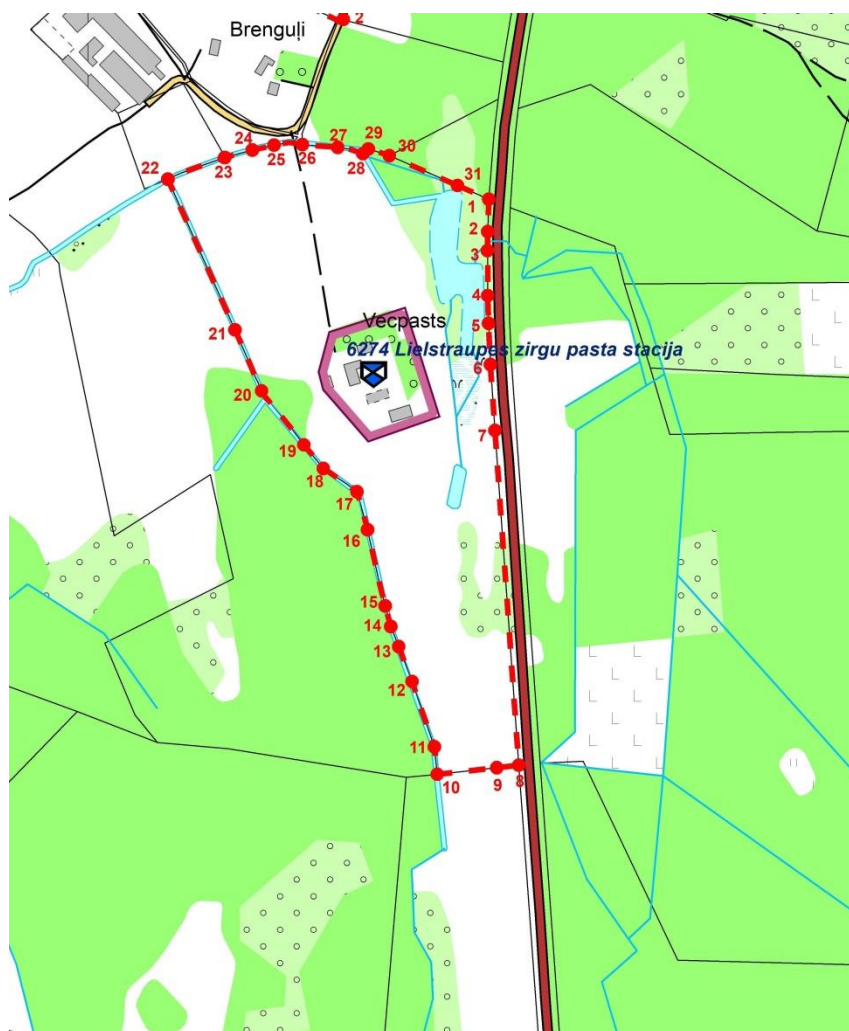
- Kultūras pieminekļu apkārtnē saglabājama kultūrainava ar līdz mūsdienām saglabājušos lauku ainavas raksturu, respektējot tās saglabājamās vērtības, kur kultūras pieminekļi ir kā dominante.

- Saglabājams un nodrošināms atvērts skats uz kultūras pieminekļiem skatos no valsts reģionālā autoceļa P14 Umurga - Cēsis - Līvi un pašvaldības ceļa V286 raksturīgiem skatupunktiem.
- Saglabājama muižas pievadceļa ozolu aleja un nodrošināma ilgspējā tās kopšana.
- Mežaudzēs, kuras piekļaujas arhitektūras pieminekļiem Ungurmuižas apbūve ar parku (valsts aizsardzības Nr.6260) un Parks (valsts aizsardzības Nr.6272) nav pieļaujama galvenā cirte un kailcirte.
- Pieļaujama tādu jaunu ēku/būvju būvniecība vai esošo ēku/būvju pārbūve vai ēku atjaunošana, kas ar savu apjomu, arhitektonisko izveidojumu, augstumu, materiālu lietojumu un tonalitāti nerada vizuālās uztveres traucējumu kultūras pieminekļiem un to ietverošajai dabiskajai un tradicionālajai ainavai.
- Būvju arhitektoniski telpiskie risinājumi un funkcija nedrīkst būt pretrunā ar tradicionālās vides raksturu un kultūrvēsturiskās ainavas vērtību kopuma radīto noskaņu saglabāšanu. Nav pieļaujama vēsturiski izveidojušās vides raksturam neatbilstoši blīva apbūve, liela apjoma un kultūrvēsturiskai videi neraksturīgas, rūpnieciska rakstura, sprādzienbīstamas, ugunsnedrošas, ar paaugstinātu trokšņu līmeni vai piesārņojumu saistītas būves un darbības, kas saistītas ar ekoloģisko apstākļu negatīvām pārmaiņām: augsnes eroziju, ķīmisku vai fizisku augsnes un gaisa piesārņošanu.
- Aizsardzības zonā esošajām ēkām pieļaujama ēku funkcijas maiņa, ja tas nerada apdraudējumu kultūras pieminekļiem un kultūrvēsturiskajai videi kopumā.
- Aizsardzības zonas teritorijā jāveicina vides un vēsturisko ēku kopšana un uzturēšana.
- Nav pieļaujama esošā reljefa būtiska pārveidošana, ja tā nav saistīta ar kultūrvēsturiskās ainavas atjaunošanu.
- Nav pieļaujama zemes gabalu dalīšana vai apvienošana ar mērķi veidot kultūrvēsturiskajai videi neraksturīgu jaunu apbūvi.
- Jebkura saimnieciska darbība, kas attiecināma uz zemes sadalīšanu un izmantošanu, izmaiņām plānojuma struktūrā, jaunu ceļu un ēku/būvju būvniecību, ēku apjomu un apdares materiālu izmaiņām, ēku funkcionālu pārstrukturēšanu vai nojaukšanu, veicama tikai ar Inspekcijas atļauju, to iepriekš saskaņojot.
- Inspekcijā nav nepieciešams saskaņot darbības, kas saistītas ar dzīves apstākļu komfortam nepieciešamajiem uzlabojumiem un kas nemaina ēkas arhitektūru, ārējo veidolu.

10. LIELSTRAUPES ZIRGU PASTA STACIJA

Kultūras piemineklis
iekļauts Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā
ar LR Kultūras ministrijas 1998.gada 29.oktobra rīkojumu Nr.128

Valsts aizsardzības Nr.	6274
Vērtības grupa	Valsts nozīmes
Tipoloģiskā grupa	Arhitektūra
Atrašanās vieta	Pārgaujas novads, Straupes pagasts, Vecpastā
Zemes kadastra Nr.	42820040066
Būves kadastra Nr.	42820040066001, 42820040066002, 42820040066003, 42820040066004, 42820040066005

10.1. PIEMINEKĻA APRAKSTS

Unikālais kultūrvēsturiskais ēku komplekss atrodas Pārgaujas novada Straupes pagastā, valsts galvenā ceļa A3 Inčukalns–Valmiera–Igaunijas robeža (Valka) 30.kilometrā.

Straupes zirgu pasta stacija bija viena no lielākajām Vidzemes guberņas nozīmes stacijām. Tā atradās uz galvenās pasta maģistrāles. Vidzemes zirgu pasta sakaru sistēmu izveidoja 17.gs. Straupes zirgu pasta stacija bija viena no pirmajām, kur 18. -19.gs. mijā koka apbūvi nomainīja mūra ēkas.

Pasta stacijas ēkas un iekštelpas bija ļoti vienkāršas, to lielākais greznums bija baltu un melnu glazētu podiņu krāsnis. Pasta stacijas ēkas kreiso pusi apsaimniekoja pasta komisārs, bet pasažieru atpūtai bija paredzēta mājas labā puse. Pasta kalpotāji ar ģimenēm dzīvoja blakus ēkā - ērberģī.

1803.gadā, veidojot daļēji noslēgtu pagalmu, tika uzmūrēta dzīvojamā māja kalpiem, vēlāk būvēts arī zirgu stallis, klēts ar ratnīcu. Nedaudz tālāk no pārējām pasta stacijas ēkām atradās smēde. 19.gs. ēku kompleksu papildināja ar siena šķūni, ledus pagrabu, pirti un nelielu stali slimajiem zirgiem.

Straupes zirgu pasta stacijas darbība sašaurinājās 19.gs. beigās, kad izbūvēja Rīgas – Pleskavas šoseju. Tā sāka kalpot pasažieru pārvadāšanai. Straupes zirgu pasta stacija beidza pastāvēt 1887.gadā.

20.gs. otrajā pusē stallos bija kolhoza ferma, bet dzīvojamās ēkās dzīvojuši dažādi ļaudis, kas maz rūpējušies par ēku saglabāšanu.

Atklāts unikāls bruģa segums, kas atklājies zirgu pasta kompleksā pēc tā atsegšanas no zemas slāņa.

Notiek darbi pie ēku atjaunošanas un teritorijas labiekārtošanas.

10.2. AIZSARDZĪBAS ZONAS APRAKSTS

Lielstraupes zirgu pasta stacija atrodas Pārgaujas novada lauku teritorijā, kur apkārt kultūras pieminekļa teritorijai piegulošās teritorijās dominē lauksaimniecības un meža zemes. Kultūras piemineklis labi redzams (saskatāms) braucot pa valsts galveno autoceļu A3 Inčukalna—Valmiera—Igaunijas robeža (Valka). Aizsardzības zona noteikta pa nekustamā īpašuma zemes vienības "Vecpasts" robežu, līdz valsts galvenajam autoceļam A3.

Skats no autoceļa A3 uz kultūras pieminekli

Skats no kultūras pieminekļa uz autoceļu A3

Pieminekļa aizsardzības zonā ietilpst:

Zemes gabals vai tā daļa	Zemes vienības kadastra apzīmējums	Platība, ha	Īpašuma nosaukums	Īpašuma kadastra Nr.
Zemes gabals	42820040066	18,42	Vecpasts	42820040066

Aizsardzības zonas robežpunktu koordinātas LKS-92 koordinātu sistēmā:

Nr.	X (N)	Y (E)	Nr.	X (N)	Y (E)	Nr.	X (N)	Y (E)
1	555508.14	354197.65	12	555410.63	353586.60	23	555173.16	354250.40
2	555506.78	354156.71	13	555393.74	353630.87	24	555208.24	354259.89
3	555506.37	354132.61	14	555383.83	353656.49	25	555235.81	354266.02
4	555506.66	354075.45	15	555376.49	353682.60	26	555271.61	354266.69
5	555507.58	354040.34	16	555354.20	353779.13	27	555316.50	354263.44
6	555509.97	353988.34	17	555341.07	353827.17	28	555348.53	354255.32
7	555515.68	353904.77	18	555298.16	353856.57	29	555355.26	354261.41
8	555545.98	353480.46	19	555273.57	353886.42	30	555381.88	354252.93
9	555518.26	353477.41	20	555220.16	353954.83	31	555468.50	354215.01
10	555442.71	353469.10	21	555186.34	354032.11			
11	555438.90	353504.06	22	555101.06	354223.11			

Pieminekļa aizsardzības zonas robežas apraksts un fotofiksācija:

Nr.	Robežposma apraksts	Robežposma fotoattēls
1-8	Līnija D virzienā gar valsts galveno autoceļu A3	

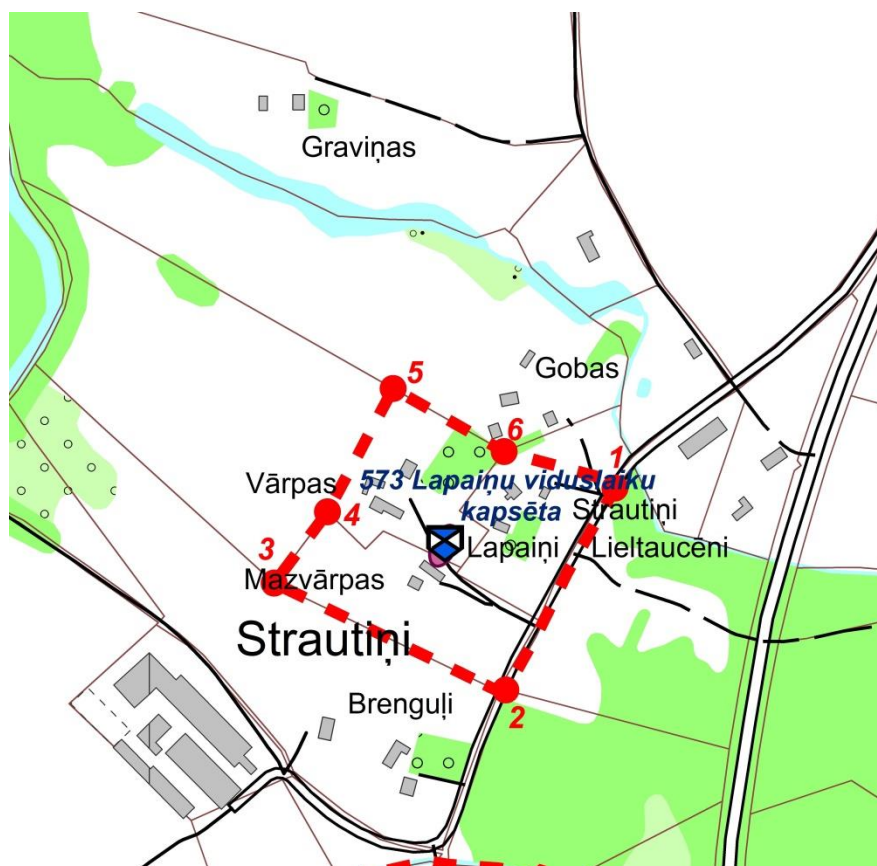
<p>8-10</p>	<p>Līnija R virzienā pa nekustama īpašuma "Vecpasts" robežu</p>	
<p>10-22</p>	<p>Līnija ZA virzienā pa nekustama īpašuma "Vecpasts" robežu</p>	
<p>22-31</p>	<p>Līnija A virzienā pa nekustama īpašuma "Vecpasts" robežu līdz valsts autoceļam A3</p>	

10.3. AIZSARDZĪBAS ZONAS UZTURĒŠANAS REŽĪMA NOTEIKUMU PRIEKŠLIKUMI

11. LAPAIŅU VIDUSLAIKU KAPSĒTA

Kultūras piemineklis
iekļauts Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā
ar LR Kultūras ministrijas 1998.gada 29.oktobra rīkojumu Nr.128

Valsts aizsardzības Nr.	573
Vērtības grupa	Vietējas nozīmes
Tipoloģiskā grupa	Arheoloģija
Atrašanās vieta	Pārgaujas novads, Straupes pagasts, pie Lapaiņiem
Zemes kadastra Nr.	42820040082, 42820040038

11.1. PIEMINEKĻA APRAKSTS

Lapaiņu viduslaiku kapsēta atrodas 500 – 600 m uz Z no Lielstraupes zirgu pasta. Agrāk tuvākās mājas bijušas Lapaiņi, tagad Mazvārpas. Iespējams, jau daļēji uz pieminekļa uzcelta Mazvārpu saimniecības ēka. Kapsēta atrodas ap 50 m uz DR no Lapaiņu māju sētas, ir apmetnes augstākā vieta. Piemineklis apmēram 25x15 m, liels, taisnstūra formas, orientēts DR - ZA virzienā, tas apmēram 1 m paceļas virs apkārtējā reljefa. Uz tās auga 3 vecas, bet zemas priedes, tās pašas priedes, kas jau minētas 1928.gada 28.VI Čiekura aprakstā. Kapsētas teritorija kā ap 1 m augsts regulārs reljefa paaugstinājums labi izdalās apkārtnē.

Pēc tā laika ziņām, uzkalniņā atrasti galvaskausi un citi cilvēku kauli kartupeļu bedres rokot. Tā kā nav ziņu par senlietu atradumiem un tuvumā ir Straupes baznīcas viduslaiku kapsēta, tad Lapaiņu viduslaiku kapsēta varētu būt īslaicīga apbedīšanas vieta jauno laiku sākumā, varbūt mēra laikā.

11.2. AIZSARDZĪBAS ZONAS APRAKSTS

Ņemot vērā dabā labi izsekojamās kapsētas robežas un tās atradumu raksturu, kā arī salīdzinoši blīvo apbūvi visapkārt aizsardzības zonu noteikt varētu salīdzinoši nelielu, neskarot apkārtējo māju apbūvi. Austrumos to norobežotu iebraucamais ceļš uz Strautiņu fermu, dienvidos pa Mazvārpas īpašuma kadastra robežu, tālāk rietumos taisnā līnijā pāri Vārpas zemes īpašumam līdz Gobu zemes īpašumam un ziemeļos no Gobu īpašuma kadastra līnijas taisnā virzienā uz Strautiņu fermas piebraucamo ceļu.

Pieminekļa aizsardzības zonā ietilpst:

Zemes gabals vai tā daļa	Zemes vienības kadastra apzīmējums	Platība, ha	Īpašuma nosaukums	Īpašuma kadastra Nr.
Zemes gabala daļa	42820040052	1,22	Lapaiņi	42820040052
Zemes gabala daļa	42820040082	1,74	Mazvārpas	42820040082
Zemes gabals	42820040038	1,46	Vārpas	42820040038
Zemes gabala daļa	42820040295	0,12	Strautiņi-Vēži-Braslas tilts	42820040295

Aizsardzības zonas robežpunktu koordinātas LKS-92 koordinātu sistēmā:

Nr.	X (N)	Y (E)
1	555422.57	354608.23
2	555323.50	354425.13
3	555113.22	354522.19
4	555161.70	354586.75
5	555221.21	354698.69
6	555321.95	354641.43

Pieminekļa aizsardzības zonas robežas apraksts un fotofiksācija:

Nr.	Robežposma apraksts	Robežposma fotoattēls
1-2	Līnija DR virzienā gar pašvaldības autoceļu "Strautiņi-Vēži-Braslas tilts"	
2-3	Līnija ZR virzienā pa nekustama īpašuma "Mazvārpas" robežu	
3-4	Līnija ZA virzienā pa nekustama īpašuma "Mazvārpas" robežu	

<p>4-5</p>	<p>Līnija ZA virzienā pa nekustamo īpašumu "Vārpas"</p>	
<p>5-6</p>	<p>Līnija DA virzienā pa nekustama īpašuma "Vārpas" robežu</p>	
<p>6-1</p>	<p>Līnija DA virzienā pa nekustamo īpašumu "Lapaiņi" līdz pašvaldības autoceļam "Strautiņi-Vēži-Braslas tilts"</p>	

11.3. AIZSARDZĪBAS ZONAS UZTURĒŠANAS REŽĪMA NOTEIKUMU PRIEKŠLIKUMI

- Aizsardzības zonas kopšana un labiekārtošana veicama, neradot apdraudējumu Lapaiņu viduslaiku kapsētas ārējam veidolam un struktūrai.
- Aizsardzības zonā mākslīgi zemes reljefa pārveidojum, ceļa pārbūves darbi un būvniecība pieļaujama, ja tā vizuāli negatīvi neietekmē un fiziski neapdraud Lapaiņu viduslaiku kapsētu. Plānoto darbu projektu dokumentācija jāsaskaņo Inspekcijā. Atkarībā no plānoto darbu apjoma un veida var tikt izvirzīta prasība par arheoloģiskās izpētes nodrošināšanu.
- Inspekcijas saskaņojums nav nepieciešams aizsardzības zonā esošo ēku uzturēšanas, remonta un atjaunošanas darbiem, teritorijas lauksaimnieciskai izmantošanai, kā arī teritorijas apsaimniekošanas pasākumiem, kas nav saistīti ar būtiskiem zemes reljefa pārveidojumiem un nerada izmaiņas kultūrvēsturiskajā vidē.

Veicot ar zemes reljefa pārveidojumiem saistītas darbības, var atklāties jaunas arheoloģiskas liecības. Darbi tādā gadījumā jāpārtrauc un par atradumiem nekavējoties jāziņo Inspekcijai.